

WYDAWNICTWO MYŚLI NIEINTERNOWANEJ

Rys historyczny

Tomasz Gugala

WPROWADZENIE – STAN BADAŃ

Do tej pory nie powstało żadne opracowanie, które opisywałoby zakres podziemnej działalności Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej i jego dokonania. Hasła opublikowane w internetowym wydaniu *Encyklopedii Solidarności* jedynie sygnalizują istnienie Wydawnictwa, zawierają wiele błędów i nieścisłości, a przyjęty schemat ich sporządzania skutecznie eliminuje szereg istotnych informacji¹. Dotyka to nie tylko tej struktury. Problem staje się tym większy, im bardziej zróżnicowana jest działalność podmiotów antykomunistycznego podziemia. Osoby aktywne w wielu obszarach działalności podziemnej, zgodnie ze stosowanym w encyklopedii schematem, mogą być wręcz pomijane. Stało się to szczególnie widoczne podczas przygotowywania nowego hasła: *Tomasz Gugala* oraz poprawianego *Wydawnictwo Myśli Nieinternowanej* – przez Sławomira Chmurę i Cecylię Kutę. Opracowania oparte o relacje Tomasza Gugala, pomimo wysokiego profesjonalizmu autorów, ze względu na ortodoksyjnie egzekwowane ograniczenia przez wydawcę ES, doprowadziły do zmarginalizowania roli wielu kluczowych postaci Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej, takich jak Irena Molasy, Józef Smaga i innych.

WMN prowadziło szereg działań charakterystycznych jedynie dla tej grupy i występujących w różnorodności wykraczającej poza ramy opisów stosowanych

¹ Hasła: *Władysław Krzek*, *Wydawnictwo Myśli Nieinternowanej*, „*Myśli Nieinternowane*”, „*Alternatywy*”, „*Sygnal*”, „*Krecik*”, [on-line:] <http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl>, 19 XII 2014.

w ES. Próby rozdzielania informacji o WMN na wyodrębnione hasła encyklopedyczne, wymagałyby niezmiernie precyzyjnego (prawie niewykonalnego) indeksowania, z punktu widzenia informacji historycznej niefunkcjonalnego – wręcz nieprzydatnego. To wszystko stało się katalizatorem powstania niniejszego opracowania.

Od 2008 r. prowadzony jest przez T. Gugałę autorski program pt. *Śledztwo w sprawie PRL-u*, polegający na rejestracji audio-wideo rozmów ze świadkami historii. Wśród „przesłuchanych” znalazło się już kilkoro osób związanych z Wydawnictwem Myśli Nieinternowanej. Powstały 10 marca 2014 r. portal myslinieinternowane.pl staje się powoli bazą uszczegółowionych opracowań. Tam właśnie zamieszczane są na bieżąco efekty *Śledztwa*... W dziale „Archiwum MN” pojawiają się zrekonstruowane cyfrowo i dokumentowane „własne” oraz „obce” pozycje wydawnicze. Miejsce swoje mieć będą (niektóre już mają) życiorysy działaczy podziemia – głównie WMN (dział „Portrety”), publikacje współczesne, wspomnienia i inne opracowania. Ważną pozycją staną się dokumenty źródłowe pozyskiwane od osób fizycznych oraz z archiwum Instytutu Pamięci Narodowej.

Od roku badania naukowe nad Wydawnictwem Myśli Nieinternowanej pod kątem planowanego doktoratu prowadzi Marcin Krzek-Lubowiecki, wertując archiwa IPN i docierając do uczestników tamtych wydarzeń.

Przedstawiony poniżej rys historyczny Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej powstał po przeprowadzeniu wielu rozmów, analiz dokumentów, zestawień relacji i doświadczeń własnych autora. By pozyskać część szczegółowych informacji dokonane zostały „wizje lokalne”. Nie jest to wersja skończona. Udało się ustalić nazwiska blisko 100 osób, opisać działalność większości z nich, stworzyć listę pozycji wydawniczych, wskazać adresy drukarni itd.

Na planie programu *Śledztwo w sprawie PRL-u*. Od lewej Tomasz Gugała, Małgorzata Semkowicz, Władysław Krzek-Lubowiecki i Lech Kołodziejczyk – 2008

Szacuje się, że jeszcze około 50 osób, ściśle związanych z WMN, nie zostało zidentyfikowanych, m.in. autorzy tekstów (de szyfracja pseudonimów). Brakuje także adresów skrzynek kontaktowych i lokali oraz nazwisk ludzi, którzy „zbierali”, pakowali i dystrybuowali nakłady. Oprócz tego nie ustalono nazwisk setek kolporterów, którzy prawdopodobnie w większości pozostaną na zawsze anonimowi.

Duże pole do działania dla potencjalnych badaczy dają archiwa IPN. Materiały tam zgromadzone w połączeniu z relacjami uczestników wydarzeń mogą pełniej opisać obszary aktywności WMN.

Zwracam się do wszystkich osób związanych z Wydawnictwem Myśli Nieinternowanej o kontakt (redakcja@myslinieinternowane.pl) w celu skorygowania ewentualnych nieścisłości, uzupełnienia wiedzy o naszej działalności i docenienia osób nieujętych w niniejszym opracowaniu.

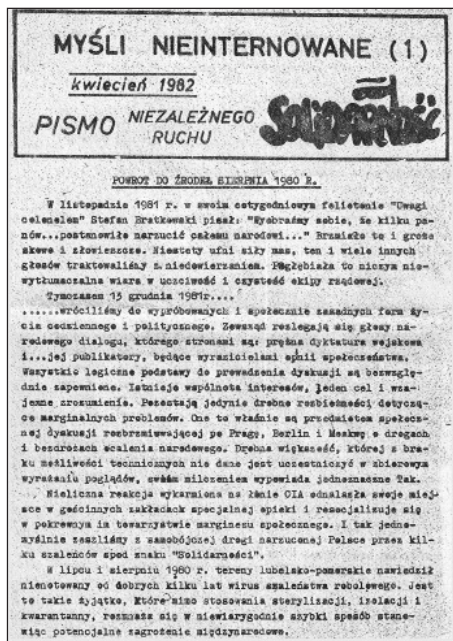

Tomasz Gugała (1987)

POCZĄTKI (1981–1983)

Po nieudanej próbie wywołania strajku w Stacji Kraków-Płaszów² 13 grudnia 1981 r. oraz po krótkim okresie wytwarzania i kolportowania ulotek pisanych na maszynie, Tomasz Gugała podjął decyzję o wydawaniu pisma podziemnego. Koncepcja pisma i nazwa „Myśli Nieinternowane” powstały pod koniec grudnia 1981 r. przy ul. Krowoderskiej 11/7 w Krakowie.

Pierwszy numer „Myśli Nieinternowanych”³ w całości został napisany, zredagowany i opracowany graficznie przez T. Gugałę. W kwietniu 1982 r. Zdzisław Owsianka, pracownik Zakładu Małej Poligrafii Wyższej Szkoły Pedagogicznej (obecnie Uniwersytet Pedagogiczny) przy ul. Podchorążych 2,

² Śledztwo w sprawie PRL-u, nagranie 16A/2013, rozdz. 5 (00:49:53), świadek: T. Gugała, [on-line:] http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2014-21/2013-rozdzial-5,15_II_2015.

³ „Myśli Nieinternowane”, 1982, nr 1, [on-line:] http://myslinieinternowane.pl/archiwum-mn/myslinieinternowane/mysli-nieinternowane-nr-1,19_XII_2014.

Władysław Krzek-Lubowiecki (2013)

Wiesław Wazl (2006)

wydrukował MN na maszynie offsetowej Romayor 313. Kontakt ten został nawiązany za pośrednictwem Piotra Komorowskiego i Adama Kociołka – pracowników Drukarni Kolejowej. Wydanie tego numeru na nietypowym dla ówczesnych druków podziemnych wysokim poziomie edytorskim ukierunkowało niejako przyszły rozwój WMN na druk offsetowy. Stało się też kluczem do pozyskania wielu współpracowników.

Rezygnacja Z. Owsianki ze współpracy z „Myślami Nieinternowanymi” wymusiła w maju 1982 r. podjęcie prac koncepcyjnych i projektowych nad konstrukcją maszyny offsetowej. Pierwszym pomysłem było złożenie maszyny Romayor 313 lub 314 (format druku B3) z części pozyskiwanych w zakładach małej poligrafii. Zakupione zostały waliki farbowe i wodne oraz dwa bębny. Problemy z pozyskaniem bloków, ich transportem i znalezieniem „bezpiecznego” lokalu, skłoniły pierwszy zespół konstrukcyjny w osobach: Andrzeja Dudy-Dziewierza (pracownik PKP), Tomasza Gugała (pracownik PKP), Władysława Krzeka-Lubowieckiego (pracownik „Telpodu”) i Adama Wątor (pracownik PKP) do rewizji koncepcji. Rozpoczęto prace nad całkowicie nową konstrukcją, pozbawioną automatyki⁴. Wkrótce do zespołu dołączył Leszek Książek (pracownik Zakładów „Armatura”). Szybko stał się głównym konstruktorem i przejął kierowanie Sekcją Techniczną.

Problemy z drukiem złożonego w maju drugiego numeru „Myśli Nieinternowanych” trwały do października 1982 r. Teresa Życzkowska (pracownik naukowy Wydziału Chemii UJ) skontaktowała Tomasza Gugała z grupą studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego⁵ i Wiesławem Wazlem⁶,

który przekazał im prototyp maszyny offsetowej formatu A4 nieznanego bliżej konstruktora (prawdopodobnie drukarza). Studenci: Mirosław Gaczol, Jakub Rzeszut, Małgorza-

⁴ *Śledztwo w sprawie...*, nagranie 1/2008, rozdz. 10 (00:32:55), świadkowie: W. Krzek-Lubowiecki, L. Kołodziejczyk, [on-line:] [http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2008/2008-rozdzial-10,15II2015;nagranie16A/2013,rozdz.7\(01:25:31\),świadek:T.Gugała,\[on-line:\]http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2014-21/2013-rozdzial-7,15II2015](http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2008/2008-rozdzial-10,15II2015;nagranie16A/2013,rozdz.7(01:25:31),świadek:T.Gugała,[on-line:]http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2014-21/2013-rozdzial-7,15II2015).

⁵ *Śledztwo w sprawie...*, nagranie 4B/2012, rozdz. 9 (00:31:58), świadek: T. Życzkowska, [on-line:] [http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2012-4/2012-rozdzial-9,15II2015.;nagranie16B/2013,rozdz.1\(00:00:07\),świadek:T.Gugała,\[on-line:\]http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2014-20/2013-rozdzial-1,15II2015](http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2012-4/2012-rozdzial-9,15II2015.;nagranie16B/2013,rozdz.1(00:00:07),świadek:T.Gugała,[on-line:]http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2014-20/2013-rozdzial-1,15II2015).

⁶ T. Gugała, *Wiesław Wazl*, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/portrety/wieslaw-wazl,19XII2014>.

ta Wilkosz i Michał Garapich tytułem eksperymentu podjęli się druku drugiego numeru MN w domu J. Rzeszuta przy ul. Słonecznikowej 4 w Krakowie. Z powodu opóźnienia w winiecie pisma zmienione zostały numeracja i data. Niestety, jakość pracy pozostawiła dużo do życzenia. Maszyna była bardzo niedokładnie wykonana i pochłaniała ogromne ilości farby (stąd nazwa „Łakomicz”). Pomimo pewnych niedostatków i faktu wprowadzenia odpłatności za pismo (pierwszy przypadek wśród wydawnictw podziemnych!), dwutysięczny nakład rozszedł się błyskawicznie i przyniósł dochód pozwalający na dalsze inwestycje. Uzgodniono przejęcie prototypu „Łakomca” przez Sekcję Techniczną MN, celem jej udoskonalenia. Przekazania maszyny T. Gugale dokonał W. Wazl w listopadzie 1982 r. (garaż blaszany, róg ulic Twardowskiego i Mitkowskiego). Po niespełna dwóch miesiącach maszyna została zmodernizowana i powstał „Łakomicz-2”⁷. W międzyczasie w Zakładzie Małej Poligrafii przy ul. Krótkiej 5 w Krakowie zatrudniony tam Ryszard Kęsek wydrukował komercyjnie, na maszynie offsetowej (Romayor 314), numer czwarty „Myśli Nieinternowanych”. Równolegle powiększał się stan osobowy grupy, rozrastała się redakcja, powstawały struktury własnego kolportażu oraz załączki sekcji Poligraficznej, Specjalnej i Archiwum. W lutym 1983 r. w Mogilanach pod Krakowem w domu rodzinnym Adama Wątoro wydrukowany został na zmodernizowanym „Łakomcu” numer piąty MN. W tym samym czasie, wskutek zeznań zatrzymanego przez SB Jarosława Krawczyka, aresztowana została grupa studentów UJ (którzy wydrukowali nr drugi MN) oraz Wiesław Wazl. Wtedy też nawiązany został kontakt z Krystyną Wazl i innymi rodzinami za pośrednictwem mec. Andrzeja Buczkowskiego.

Na tym etapie organizacji struktury konspiracyjnej z „Myślami Nieinternowanymi”, oprócz wyżej wymienionych, współpracowali: Maria Sowińska, Józef Rogala, Piotr Komorowski, Wiesław Enzinger, Stanisław Kwaśniewski, Ewa Gaczoł, Józef Smaga, Aniela Kotowska, Małgorzata Semkowicz, Irena Molasy, Zbigniew Ringer, Jan Rogusz, Andrzej Dziega i inni.

ZAŁOŻENIA IDEOWE I ORGANIZACYJNE

Struktura konspiracyjna przy „Myślach Nieinternowanych” powstawała „oddolnie” poprzez kontakty towarzyskie i zawodowe. Prowadziło to do izolacji i tym samym ograniczenia finansowania zewnętrznego. Brak oparcia w strukturach „Solidarności” oraz brak pieniędzy w pierwszej fazie wydawały się przeszkodami nie do pokonania, tymczasem w konsekwencji stały się atutem i przyczyną dynamicznego rozwoju pisma, a później Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej.

Pierwszy numer MN sfinansowany został ze środków własnych Tomasza Gugala oraz aportów osobowych i rzeczowych. Od kwietnia do końca 1982 r. zbierane były miesięczne składki wśród członków grupy. Zaczęły też wpływać drobne darowizny z zakładów pracy i od osób fizycznych. Jednak dopiero postawienie na urynkowanie wydawnictw zdynamizowało działania konspiracyjne. Wytworzony do początku 1983 r., przez grupę ludzi skupioną wokół MN potencjał finansowy, redakcyjny, techniczny i poligraficzny umożliwiły powstanie Wydawnictwa oraz realizację koncepcji wielokierunkowego rozwoju społeczeństwa alternatywnego – funkcjonującego w sieci równoległych

⁷ Galeria zdjęć „Łakomca”, zob.: <http://myslinieinternowane.pl/archiwum-mn/fotografie/lakomicz>, 19 XII 2014.

Irena Molasy (2005)

powiązań, nie tylko ideowych, lecz również gospodarczych, naukowych twórczych i innych⁸.

POWSTANIE WYDAWNICTWA (1983)

Po aresztowaniach na Uniwersytecie Jagiellońskim (od 20 stycznia do 9 marca 1983), będących efektem załamania się w śledztwie Jarosława Krawczyka i Małgorzaty Wilkosz, na wszelki wypadek „Łakomiec-2” został przewieziony z Mogilan do domu Leszka Książka przy ul. Chłodnej 10 w Krakowie. Miała to być sytuacja przejściowa (by nie narażać głównego konstruktora), jednak przetrwała się w 20-miesięczny okres funkcjonowania tam drukarni.

Za datę powstania Wydawnictwa należy przyjąć marzec 1983 r. i wydanie w formie broszury eseju pióra Józefa Smagi (pseud. Jędrzej Boruta) pt. *Lekcja Aleksandra Sołżenicyna*. Od tego czasu

wszystkie wydania książkowe, broszurowe i inne sygnowane były logotypami Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej. Twórcą logotypu pisanego „solidarką” była M. Semkowicz, natomiast wersję skróconą w kształcie litery „V” opracował T. Gugąła.

Zmieniła się też stylistyka samych „Myśli Nieinternowanych”. Powrócono do bardziej ergonomicznego formatu A5, powstała nowa winieta w formie nazwy MN pisanej „solidarką” (projekt: M. Semkowicz), przy równoczesnej rezygnacji z dopisku „Pismo Niezależnego Ruchu «Solidarność»”. Ta ostatnia decyzja spowodowana została przez wiele czynników, m.in.:

- brak kontaktów z tzw. Regionem „Solidarności”;
- ostentacyjną niechęć i dezawuowanie MN ze strony RKW „S” (później RK „S”), docierające do Wydawnictwa kanałami kolportażowymi, nawet wtedy, gdy WMN drukowało wydawnictwa Regionu „S” (poprzez powiązania poziome) lub zatrudniało prominentnych członków Zarządu Regionu do wykładów na finansowanym przez siebie Uniwersytecie;
- wspomnianą już wcześniej inną koncepcję i perspektywę czasową działania konspiracyjnego.

OKRES DYNAMICZNEGO ROZWOJU (1983–1985)

Lekcja Aleksandra Sołżenicyna i numer szósty „Myśli Nieinternowanych” ukazały się na rynku prawie jednocześnie, w marcu 1983 r. Wyrażna poprawa jakości druku i zmiana formatu MN spowodowały błyskawiczną ich sprzedaż, w dość wysokim nakładzie. Do szybkiej modernizacji „Łakomca” przyczynił się fakt przeniesienia drukarni na ul. Chłodną, gdzie pracowali jej konstruktorzy, tj. Leszek Książek i Władysław Krzek-

⁸ wnd [T. Gugąła], *Walka! Ale jaka?*, „Myśli Nieinternowane” 1982, nr 2/3, s. 2; idem, *Dodatek specjalny 9 października 1982 r.*, „Myśli Nieinternowane” 1982, nr 2/3.

-Lubowiecki, którzy na bieżąco korygowali błędy konstrukcyjne objawiające się podczas druku. Również w marcu 1983 r. wydrukowany został w drukarni WMN numer 47 „Sygnału” – dwutygodnika wydawanego przez Ewę Śledziewską i Teresę Życzkowską pod szyldem KOS – rozpoczynający stałą współpracę. W tym samym czasie w ramach działań Sekcji Specjalnej przeprowadzono analizę śledztwa i działań operacyjnych SB związanych z aresztowaniem studentów UJ, w tym kilku osób powiązanych z Wydawnictwem. Dużą pomoc wyświadczył mec. Andrzej Buczkowski. Pokłosem tych prac był jego tekst *Prawnik radzi* zamieszczony w numerze siódmym „Myśli Nieinternowanych”. Numer ten (maj–czerwiec 1983), poświęcony prawie w całości wizycie Ojca Świętego Jana Pawła II w Polsce, był pierwszym wydanym w kilku kolorach.⁹

W maju 1983 r., po wpadce drukarzy „Hutnika” z ul. Dolnych Młynów, na prośbę Wojciecha Marchewczyka wydrukowano interwencyjnie przy ul. Chłodnej 10 dwa nakłady tego pisma.

Wydany w październiku 1983 r. numer 60 „Sygnału” wszedł do kolportażu WMN i stał się pismem płatnym. Spowodowane to było wyjazdem E. Śledziewskiej na kontrakt zagraniczny oraz utratą płynności finansowej, a także możliwości redakcyjnych i kolportażowych¹⁰. Aby uratować pismo, niezbędne było jego urynkowanie i przejęcie przez WMN składu, a w konsekwencji także redakcji pisma (od nr 62). Od numeru 61 (listopad 1983) „Sygnał” ukazywał się jako pismo niezależne, za które pełną odpowiedzialność ponosiło Wydawnictwo Myśli Nieinternowanej.

W drugiej połowie 1983 r., za pośrednictwem prywatnych kontaktów, T. Gugała nawiązał współpracę z Solidarnością Walczącą we Wrocławiu. Stała się ona kluczowa dla zdynamizowania rozwoju WMN. SW na następne cztery lata stała się masowym odbiorcą druków WMN oraz dostawcą aparatów nasłuchowych dla Sekcji Specjalnej, w zamian za udostępnienie technologii produkcji maszyn offsetowych serii „Łakomic” i dostawy gotowych podzespołów.

Kolejnym przełomowym wydarzeniem w roku 1983 było nawiązanie współpracy z pismem „Dzień” sygnowanym przez Akademicką Komisję Porozumiewawczą NSZZ „Solidarność” w Krakowie. Pismo reprezentował Stanisław Nowak, pracownik Wydziału Metali Nieżelaznych Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Wydział dysponował nowoczesnymi obrabiarkami numerycznymi, dzięki którym możliwe stało się rozwiązanie problemów technologicznych przy wytwarzaniu bębnow i bloków maszyn „Łakomic”. W zamian za regularny druk „Dnia” Wydział Metali Nieżelaznych stał się głównym wytwórcą podzespołów do maszyn offsetowych.

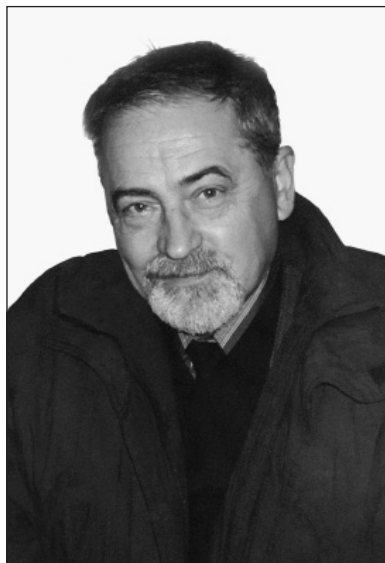
Jesienią 1983 r., po zwolnieniu z więzienia Wiesława Wazła, struktury WMN zasiadali kilkoro jego znajomych, m.in. Elżbieta Jakubiec (Krzek-Lubowiecka) i Jadwiga Salij. Wydawnictwo podjęło też współpracę z punktami wymiany prasy i książek. Dzięki zaangażowaniu E. Jakubiec powstał załączek Biblioteki WMN.

13 października 1983 r. zmarł pierwszy organizator Sekcji Kolportażu – Wiesław Enzinger¹¹. Po ataku serca rodzina wiozła go samochodem do Łodzi, gdzie był leczony, ponieważ Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych nie zgodził się na start helikoptera

⁹ „Myśli Nieinternowane” 1983, nr 7, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/archiwum-mn/myslinieinternowane/mysli-nieinternowane-nr-7>, 19 XII 2014.

¹⁰ *Śledztwo w sprawie...*, nagranie 4B/2012, rozdz. 7 (00:23:21), świadek: T. Życzkowska, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2012-4/2012-rozdzial-7>, 15 II 2015.

¹¹ „Myśli Nieinternowane” 1983, nr 9, dodatek – nekrolog.

Andrzej Tatkowski (1993)

sanitarnego (odbywały się w tym dniu tradycyjne „trzynastkowe” manewry ZOMO). Samochód był wielokrotnie zatrzymywany i opóźniany przez oddziały ZOMO. Dotarli za późno. Wiesław Enzinger zmarł na schodach kliniki Marka Edelmana. Wiedząc, że umiera, przekazał córce ostatnie informacje i dyspozycje związane z kolportażem WMN. Jego funkcje przejęli Ewa Gaczoł i Stanisław Kwaśniewski.

Rok 1984 przyniósł znaczne zwiększenie objętości i nakładów „Myśli Nieinternowanych”, trwałe wprowadzenie do obrotu kolportażowego „Sygnału”, a także wydanie pierwszej książki – *Krótkiej historii Związku Radzieckiego* autorstwa Józefa Smagi (pseud. Szczęsny Trzymalski). Oprawę intrologatorską wykonał Marcjan Futro – pracownik Inwestorsko-Projektowej Spółdzielni Pracy „Inwestprojekt” z ul. Świętokrzyskiej w Krakowie.

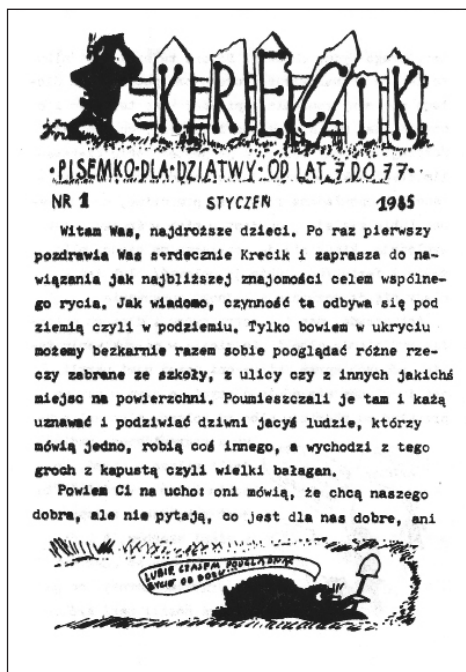
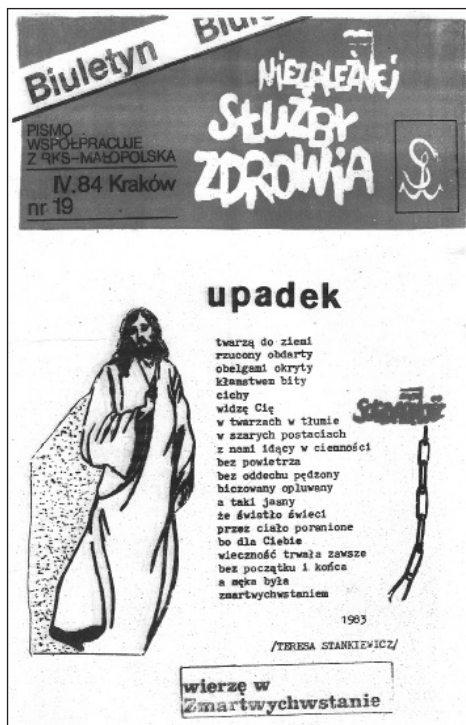
Wydarzeniem roku 1984 był konkurs literacko-plastyczny „40 lat później”, zorganizowany pod szyldem „Myśli Nieinternowanych” w 40. rocznicę ogłoszenia przez komunistów manifestu PKWN. Konkurs okazał się testem sprawności Sekcji Kolportażu, dzięki której możliwy był wielokrotny i bezpieczny kontakt autor – redakcja MN. Wydarzenie zakończyło się dużym sukcesem artystycznym i organizacyjnym. Zwycięzców wyłoniło jury w składzie: T. Gugąła, J. Smaga, I. Molasy, M. Semkowicz. Grand Prix zdobył Andrzej Tatkowski (pseud. Czop) za felieton *Rachunek sumienia spokojnego obywatela PRL*¹². Od tej pory A. Tatkowski związał się na stałe z WMN.

Sukcesy wydawnicze przełożyły się na wynik finansowy. Możliwe stały się poważniejsze inwestycje. Do drukarzy z ul. Chłodnej 10 dołączył z początkiem 1984 r. Lech Kołodziejczyk (pseud. Wojtek). Zdając sobie sprawę z niebezpieczeństwa dekonspiracji głównego konstruktora „Łakomców”, zaproponował, aby drukarnię przenieść do domu jego rodziców w Wieliczce. Stało się to w lipcu 1984 r. Równocześnie podjęte zostały szeroko zakrojone prace budowlane, by uczynić z drukarni niewykrywalny dla osób postronnych bunker. Z uwagi na wysoki priorytet bezpieczeństwa, w pracach budowlanych brali udział najbardziej zaufani członkowie struktury WMN: Lech Kołodziejczyk (gospodarz), Tomasz Gugąła, Władysław Krzek-Lubowiecki, Wiesław Wazł, Michał Garapich, Leszek Książek i Janusz Macała-Wrześniowski. Inwestycja została ukończona 31 sierpnia 1984 r. W tym czasie Sekcja Techniczna wyprodukowała „Łakomca” generacji trzeciej, w który wyposażono nową drukarnię. Dodatkowo zainwestowano w regały, stoły wykonywane na zamówienie i inne specjalistyczne wyposażenie. Wejście do drukarni prowadziło przez czterometrowy szyb przykryty półtonową, betonową klapą, na co dzień pokrywaną 30-centymetrową ściółką. Kłapa była blokowana od wewnątrz, a „lisie wyjście” pozwalało na bezpieczną ewakuację drukarzy.

¹² Czop [A. Tatkowski], *Rachunek sumienia spokojnego obywatela PRL*, „Myśli Nieinternowane” 1985, nr 17, s. 2.

Z końcem roku 1984 wydany został tomik poezji Antoniego Wiatra (pseud. Granit) *Stop tu ziemia nasza*¹³. Wszystko wskazywało, że nadchodzi nowa era dla Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej. Poprzez współpracę ze strukturami Niezależnej Służby Zdrowia Regionu Małopolska, reprezentowanymi przez Annę Grajcarek, w zamian za druk „Biuletynu Informacyjnego Niezależnej Służby Zdrowia Regionu Małopolska” (11 numerów) do pracy w drukarni w Wieliczce w 1984 r. przystąpili: Anna Talaga, Jadwiga Lipnicka, Leszek Lipnicki, a w połowie 1985 r. dołączył do nich – polecony przez Irenę Molasy – Bogdan Goleń.

Początek roku 1985 przyniósł potwierdzenie tych oczekiwań. Zwiększyły się nakłady „Myśli Nieinternowanych” nawet do 7500 egz., „Sygnał” wydawany był regularnie w nakładzie 4000 egz. Z inicjatywy T. Gugały powstało pismo dla dzieci i nowa drukarnia sitodrukowa (z nim związana) przy ul. Pstrowskiego 28/25 (dzisiaj ul. Kalwaryjska) w Krakowie. „Krecik” – bo taką nazwę zaproponował Marek Rożynek – okazał się „strzałem w dziesiątkę”. Został niezmiernie ciepło przyjęty. Nakłady (2000 egz.) rozchodziły się błyskawicznie. Redaktorem naczelnym została, polecona przez Kornela Filipowicza, Halina Danilczyk, a szatę graficzną opracował Marek Rożynek. Po jego śmierci (luty 1985) funkcję grafika przejął Piotr Semkowicz. Pobocznym efektem funkcjonowania drukarni sitodrukowej stały się serie znaczków pocztowych poświęconych więźniom politycznym PRL, zaprojektowanych przez Małgorzatę Semkowicz. Dodatkowo w 1985 r. w Wieliczce wydrukowane zostały trzy broszury: Andrzeja Kastory (pseud. Galicjanin) *Komuniści na Węgrzech: 1945–1956*, Andrzeja Piastowskiego *Kalendarium katyńskie* oraz *Kalendarium stosunków so-*

¹³ Egzemplarz tego tomiku nie zachował się w zbiorach żadnej biblioteki.

wiecko-niemieckich w latach 1939–1941 wg Aleksandra Bregmana – Najlepszy sojusznik Hitlera.

W ramach działania Sekcji Naukowej powstał Uniwersytet, obejmujący kształceniem młodzież I i II Liceów Ogólnokształcących w Krakowie (blisko 100 osób). Ufundowane też zostało stypendium naukowe dla młodego elektronika celem opracowania metod nasłuchów SB i nadawania na częstotliwościach telewizyjnych. Podjęto udane próby wchodzenia na pasma dźwiękowe TVP podczas emisji *Dziennika Telewizyjnego*.

Powstała także Sekcja Badania Opinii Publicznej, kierowana przez Michała Garapicha, zatrudniająca socjologów z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na zlecenie Sekcji Specjalnej przeprowadzono kilka ulicznych ankiet, w których brała udział młodzież Uniwersytetu WMN. Zrealizowano kilka akcji plakatowych i ulotkowych (przy użyciu automatycznych wyrzutni).

Podjęmowano również w tym czasie akcje sabotażowe. Spektakularna była akcja rozpędzania komunistycznego wiecu w dniu 1 maja 1985 r. w Rynku Głównym w Krakowie¹⁴.

11 października 1985 r. SB zatrzymało członka Konfederacji Polski Niepodległej Macieja Gawlikowskiego. Po jego brawurowej ucieczce uzyskał pomoc ze strony Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej. Był ukrywany początkowo w mieszkaniu I. Molasy przy ul. Borsuczej 7/88, a po kilku dniach w mieszkaniu Franciszka Miranowskiego przy ul. Pstrowskiego 28/25, gdzie pozostał aż do końca listopada. Z raportów SB (SOR „Konspiratorzy”) wynika, że bezpieka posiadała wiedzę o pomocy świadczonej przez WMN, jednak mieszkanie przy ul. Pstrowskiego nie zostało zdekonspirowane¹⁵.

13 października 1985 r. Sekcja Specjalna WMN zorganizowała pomiary frekwencji wyborczej w wyborach do Sejmu PRL. Dzięki przygotowanym metodom statystycznym i programowi komputerowemu wyniki znane były już tego samego dnia o północy. W nocy wykonano skład, rano naświetlono blachy i „Sygnał” (nr 81¹⁶) z wynikami wszedł do druku w poniedziałek po południu, a następnego dnia pojawił się w kolporcie. Warte uwagi jest, że prowadzący analogiczną akcję RK „S” opublikował wyniki w kilka miesięcy później z wartościami „wziętymi z sufitu”. Był to duży sukces organizacyjny WMN.

Priorytetem wszystkich działań „zewnętrznych” WMN było zapewnienie pełnego bezpieczeństwa osobom zaangażowanym w akcje. Wszystkie akcje starannie zabezpieczano, a do rozrzucania ulotek wykorzystywano automatyczne wyrzutnie (z zapalnikami chemicznymi).

DEKONSPIRACJA (1985)

Problemy z bezpieczeństwem w Wydawnictwie Myśli Nieinternowanej zaczęły się od głódówki w Krakowie-Bieżanowie, która trwała od 19 lutego do 31 sierpnia 1985 r. Bezpośrednią jej przyczyną było aresztowanie w Gdańsku działaczy „Solidarności”,

¹⁴ T. Gugała, *Bar wzięty, czyli prawdziwa historia 1 maja 1985 roku w Krakowie*, „Sowiniec” 2013, nr 42, s. 137. Tekst dostępny również na stronie internetowej: <http://myslinieinternowane.pl/wspczesne/bar-wziety>, 19 XII 2014.

¹⁵ IPN Kr 010/12356, SOR „Konspiratorzy”, t. 17, Uzupełnienie planu przedsięwzięć do SOS kryptonim „Desperat”, 10 I 1986, k. 15–15v [DVD: k. 23–24].

¹⁶ *Wyniki głosowania 13 października – Kraków*, „Sygnał” 1985, nr 81, s. 1.

m.in. Andrzeja Gwiazdy za próbę złożenia kwiatów pod pomnikiem Ofiar Grudnia, wydalenie z kraju Seweryna Blumsztajna, skazanie Józefa Pinióra, a także rozpętanie kampanii nienawiści przeciwko księżom, m.in.: Kazimierzowi Jancarzowi, Stanisławowi Małkowskiemu i Henrykowi Jankowskiemu. Gościny protestującym udzielił ks. Adolf Chojnacki. Sprawował również nad nimi opiekę duszpasterską. Rzecznikzką i opiekunką głodujących była Anna Walentynowicz.

Głodówka trwała 194 dni, uczestniczyło w niej 371 osób z 65 miejscowości. Niestety, wśród uczestników głodówki i osób wspomagających znajdowali się również współpracownicy Służby Bezpieczeństwa.

Lech Kołodziejczyk był dobrym znajomym Romana Pyrczaka (znali się z okresu pracy w Budostalu-3), partnera życiowego Anny Galus – jednej z uczestniczek protestu głodowego. R. Pyrczak, podający się za literata, w latach 1980–1981 utrzymywał ściśle kontakty z KZ „Solidarności” w Budostalu-3. Wiadomo, że w tym okresie był bardzo skonfliktowany z przewodniczącym MKZ „Solidarności” Mieczysławem Gilem. Lech Kołodziejczyk przedstawił R. Pyrczakowi możliwości wydrukowania biuletynu strajkowego. Po wielu naleganiach L. Kołodziejczyka powstał taki biuletyn – „Myśli Głodujących”, nawiązujący do nazwy „Myśli Nieinternowanych”, z informacją, że jest on darem WMN dla protestujących. Redakcję i opracowanie graficzne wykonał T. Gugąła, winietę i okładkę pierwszego numeru zaprojektowała M. Semkowicz, skład i łamanie przygotowała I. Molasy. Argumentem przekonującym ostatecznie do włączenia się WMN w obsługę prasową głodujących był udział w proteście A. Walentynowicz.

Lech Kołodziejczyk, drukarz, odwiedzając parafię kościoła Narodzenia NMP w Krakowie-Bieżanowie, złamał podstawowe zasady konspiracji. Ujawniając osobie postronnej (R. Pyrczakowi), bez wiedzy kierownictwa WMN, swoje powiązania z konkretną strukturą podziemną, naraził siebie i Wydawnictwo na dekonspirację. Paradoksalnie, przekazanie R. Pyrczakowi przez L. Kołodziejczyka wydanego w kolorze, pierwszego numeru „Myśli Głodujących” (nakład 2000 egz.), uwiarygodniło go w oczach ks. Adolfa Chojnackiego, któremu już wcześniej przedstawił się jako szef Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej¹⁷ – przy okazji kolportowania wydawnictw otrzymywanych od L. Kołodziejczyka. Kolejne dwa numery „Myśli Głodujących”, wydawane w ekspresowym tempie od chwili złożenia materiałów, „legendowały” go dodatkowo. Nikt w Wydawnictwie, w tym i sprawca całego kłopotu L. Kołodziejczyk, nie zdawał sobie sprawy z uzurpatorskich działań Romana Pyrczaka. Traktując bardzo poważnie odnowienie znajomości z dawnym kolegą z „Solidarności”, L. Kołodziejczyk zorganizował w połowie sierpnia 1985 r. – u siebie w domu, przy ul. Odrzańskiej – spotkanie Tomasza Gugąły z Romanem Pyrczakiem. Rozmowy te, jak i późniejsze w herbaciarni Telimena przy ul. Mikołajskiej, nie doprowadziły do zbliżenia stanowisk. Po prostu R. Pyrczak nie miał nic do zaoferowania funkcjonującemu „pełną parą” Wydawnictwu Myśli Nieinternowanej.

Drugą możliwą przyczyną dekonspiracji WMN mogła być rewizja w domu Ireny Molasy i Władysława Masłowskiego („Mała Polska”) przeprowadzona przez SB w maju 1985 r.¹⁸ (prawdopodobnie spowodowały ją kontakty I. Molasy z RK „S”), która z du-

¹⁷ IPN Kr 0101/452/D, SOS „Greta”, Odpis wyciągu informacji operacyjnej (TW „Antek”), 13 II 1986, jacet 3, klatka 125 – informacja o tym, że wg Andrzeja Dańki, Roman Pyrczak posługuje się pseudonimem „Czop” i kieruje Wydawnictwem Myśli Nieinternowanej.

¹⁸ *Śledztwo w sprawie...*, nagranie 10A/2013, rozdz. 7 (00:35:27), świadek: E. Ryłko, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2013-7/2013-rozdzial-7>, 15 II 2015; na-

żym prawdopodobieństwem zakończyła się założeniem podsłuchu pokojowego (PP) w mieszkaniu przy ul. Borsuczej 7/88 w Krakowie.

Zestawiając daty i wydarzenia, bardziej prawdopodobną przyczyną objęcia Tomasz Gugały SOS „Sygnał”¹⁹ w dniu 14 sierpnia 1985 r., było jednak spotkanie z Romanem Pырczakiem.

SKUTKI DEKONSPIRACJI (1985–1986)

Począwszy od końca sierpnia 1985 r. zaczęły być zauważalne działania operacyjne SB wokół osoby Tomasz Gugały. Charakterystyczne było śledzenie tras przejazdów jego samochodu, podsłuch telefoniczny, obserwacja wywiadowcza.

26 stycznia 1986 r. wrocławska SB podjęła zakrojone na szeroką skalę działania operacyjne, mające namierzyć kontakty WMN z Solidarnością Walcząca. Finałem była blisko 10-godzinna akcja we Wrocławiu z wykorzystaniem kilku samochodów i kilkunastu funkcjonariuszy wymierzona w przebywającego tam T. Gugałę. Całe szczęście obserwacja została wykryta natychmiast a tym samym zamieniła się w pozorowane manewry i nie przyniosła oczekiwanego rezultatu operacyjnego²⁰. Rozwiąła natomiast wszelkie wątpliwości co do objęcia inwigilacją ze strony SB i spowodowała wdrożenie w strukturze WMN zaostrzonych procedur bezpieczeństwa. Wydarzenie to poprzedziło przekształcenie SOS „Sygnał”, którym objęty był T. Gugała, na SOR „Sygnał” (16 grudnia 1985)²¹.

Po szczęśliwym powrocie do Krakowa T. Gugała zaalarmował struktury WMN. Jeszcze w nocy 26/27 stycznia 1986 r. z inicjatywy Ireny Molasy, Lech Kołodziejczyk ewakuował bibliotekę z mieszkania Elżbiety i Władysława Krzeków-Lubowieckich, przy ul. Wiśniowej 16/8 do pobliskiego mieszkania przy ul. Opolskiej 31/209 w Krakowie. W dniu 5 lutego 1986 r. W. Krzek-Lubowiecki został zakwalifikowany do SOR „Sygnał”²².

W tym świetle naturalną konsekwencją wydaje się akcja sabotażowa „nieznanych sprawców”, polegająca na poluzowaniu wszystkich śrub w czterech kołach samochodu Tomasz Gugały, w nocy 15/16 marca 1986 r. (data prawdopodobna) we Wrocławiu. Podczas jazdy powrotnej w samochodzie, którym podróżowali T. Gugała, I. Molasy i W. Krzek-Lubowiecki, odpadło prawe przednie koło. Szczęśliwie nikomu nic się nie stało.

---

granie 14B/2013, rozdz. 3 (00:20:03), świadek: W. Tyrański, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2014-24/2013-rozdzial-3>, 15 II 2015.

¹⁹ IPN Kr 00142, Kartoteka Ogólnoinformacyjna WUSW w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu: Tomasz Gugała; IPN Kr 089, Kartoteka Odtworzeniowa Kryptonimów WSUW w Krakowie: Tomasz Gugała.

²⁰ *Śledztwo w sprawie...*, nagranie 19A/2013, r. 11 (01:14:18), świadek: T. Gugała, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2014-16/2013-rozdzial-11>, 15 II 2015.

²¹ IPN Kr 00142, Kartoteka Ogólnoinformacyjna WUSW w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu: Tomasz Gugała; IPN Kr 089, Kartoteka Odtworzeniowa Kryptonimów WSUW w Krakowie: Tomasz Gugała.

²² IPN Kr 00142, Kartoteka Ogólnoinformacyjna WUSW w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu: Władysław Krzek; IPN Kr 089, Kartoteka Odtworzeniowa Kryptonimów WSUW w Krakowie: Władysław Krzek.

NA PRZEKÓR PRZECIWNOCIOM (1986)

Świadomość inwigilacji i zagrożenia ze strony SB spowodowały wprowadzenie korekt w funkcjonowaniu struktur WMN. Osoby najbardziej zagrożone zminimalizowały kontakty z komórkami kluczowymi dla Wydawnictwa. Obowiązywały procedury „gubienia ogonów” i pozostawiania „fałszywych tropów”. Z końcem marca 1986 r. Biblioteka WMN została przewieziona z mieszkania przy ul. Opolskiej 31/209 do mieszkania Zbigniewa Danilczyka przy ul. Kurczaba 11/34 w Krakowie.

Rozwijały się Sekcje Specjalna i Badania Opinii Publicznej oraz Uniwersytet. Młodzież z Uniwersytetu stopniowo przenikała do struktur WMN. Wykonany został „krok do przodu”: wydrukowano broszurę J. Lubina *Historia dla szkół: Fałsze – mity – polemiki* oraz *Wspomnienia Karpatczyka* Waława Wołyńskiego, powstały także dwa nowe tytuły prasowe – „Krakowski Czas” i „Alternatywy”. W założeniu pisma te miały domykać „portfel” wydawniczy WMN. Ich cechą charakterystyczną była pełna autonomia obydwu redakcji. Wspólny był jedynie sposób finansowania i kolportażu. Zawieszono jednak druk „Krecika” z powodu oporów drukarzy w Wieliczce. Na początku drugiego kwartału 1986 r. do drukarni w Wieliczce został wwieziony prototyp „Łakomca-4”. Miał być on wdrożony do pracy po zakończeniu dodruku (II wydania) *Wspomnień Karpatczyka* W. Wołyńskiego. Rósł potencjał finansowy Wydawnictwa. Powstał zamysł organizacji nowego konkursu literacko-plastycznego pt. „Czas próby”²³, poszerzonego o kategorie: praca naukowa i wynalazek. Konkurs był naturalną konsekwencją przyjętej w 1983 r. koncepcji programowej – tworzenia społeczeństwa alternatywnego, powiązanego we wszystkich dziedzinach życia społecznego, i stymulowania tych powiązań. Celem pobocznym była chęć finansowania deprecjonowanej przez komunistów nauki i pozyskania środowisk naukowych i twórczych do współpracy z Wydawnictwem. Wysokość nagród stwarzała szanse na powodzenie projektu.

WPADKI, ŚLEDZTWO (1986-1987)

Fiasko rozmów z Romanem Pyczakiem wywołało niezadowolenie Lecha Kołodziejczyka, który potraktował to jako osobistą porażkę. Nie chciał przyjąć do wiadomości argumentacji o powierzchowności składanych przez

**WYDAWNICTWO
MYŚLI NIEINTERNOWANEJ**

OGŁASZA KONKURS OTWARTY NA:
utwór literacki
opracowanie naukowe oraz
dzieło plastyczne

pod hasłem: **„CZAS PRÓBY”**

Celem konkursu jest umożliwienie niezależnym twórcom i intelektualistom dotarcie do szerokiego kręgu odbiorców ze swym dorobkiem a także umożliwienie wykorzystania go w praktyce dziś lub w przyszłości, gdy powstaną warunki dla jego upowszechnienia.

Prace konkursowe oceniane będą w następujących kategoriach:

1. **UTWÓR LITERACKI**
- opowiadanie, nowela, utwór pastycki, utwór satyryczny.
2. **PUBLICYSTYKA I DOKUMENTACJA**
- esej, felieton, recenzja krytyczna, reportaż, fotoreportaż, rejestracja filmowa wydarzeń godnych upamiętnienia.
3. **OPRACOWANIE NAUKOWE**
- projekt, sprawozdanie, referat problemowy, szarys koncepcji, analiza, sprawozdanie z badań /zw. w dokumentację/, esej naukowy, wykład.
4. **DZIEŁO PLASTYCZNE**
- grafika, plakaczkostwa, rzeźba, plakat, fotografia /w pełnym zakresie technik o cechach niereportażowych/, film dokumentalny i fabularyzowany.

W każdej kategorii konkursowej rozpatrywane będzie przyznanie III nagród w wysokości:

I – 25 tys. zł
II – 10 tys. zł
III – 5 tys. zł

Pomocno przewiduje się przyznanie dla szczególnie wybitnej pracy wybranej spośród wszystkich kategorii

GRAND PRIX
w wysokości 100 tys. złotych
oraz medalu pamiątkowego.

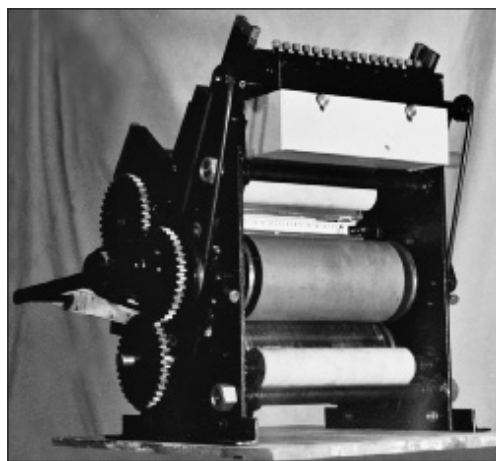
Ocenie podlegają zarówno prace nadesłane się do publikacji i innej formy upowszechniania jak i prace niedostosowane do aktualnych możliwości upowszechniania oraz takie, których autorzy nie wyrażają zgody /z uzasadnionych powodów/ na współczesne publikowanie /zw. dokumentacja represji/.

²³ *Czas próby* [ulotka reklamowa formatu A5], „Sygnał” 1986, nr 85, oraz „Myśli Nieinternowane” 1986, nr 22.

R. Pyrczaka deklaracji i braku możliwości konstruktywnego wykorzystania go w strukturach konspiracyjnych oraz podejrzeń, które zrodziły się w głowie T. Gugąły, gdy dostrzegł fakt objęcia go inwigilacją po spotkaniu w herbaciarni Telimena. Nie uwierzył również w przekazaną mu informację o podawaniu się przez R. Pyrczaka za szefa Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej podczas głódówki w Biezanowie. Opowiadał o tym Tomaszowi Gugąle i Władysławowi Krzekowi-Lubowieckiemu Andrzej Dańko (szef „Solidarności” w Zakładach „Armatura”) podczas spotkania z początkiem roku 1986, u siebie w mieszkaniu przy ul. Narutowicza 22/41 w Krakowie.

Kontestowanie projektów wydawniczych WMN zaistniałe z końcem 1985 r., przerodziło się w otwarty konflikt i podjęcie przez grupę drukarzy (L. Kołodziejczyk, L. Lipnicki, J. Lipnicka i B. Goleń) działań skierowanych na odłączenie się od Wydawnictwa²⁴. Pierwszym etapem było wyeliminowanie z pracy w drukarni W. Krzeka-Lubowieckiego i ograniczenie przyjazdów T. Gugąły do Wieliczki. Cały czas w tle występował R. Pyrczak i wizja stworzenia na bazie drukarni-bunkra nowych struktur. Jak wynika z zeznań Bogdana Golenia, złożonych w krakowskiej SB, z ostateczną decyzją czekano do wypłaty za dodruk *Wspomnień Karpatczyka*²⁵. Wyeliminowanie W. Krzeka-Lubowieckiego pozwoliło L. Kołodziejczykowi na druk materiałów dla innych struktur (LDPN), poza wiedzą kierownictwa WMN²⁶.

6 maja 1986 r. zatrzymany został przez SB Roman Pyrczak. W dniu następnym o godz. 19:00 ppor. Krzysztof Bobiński doprowadził go na przesłuchanie (osobiste życzenie Zastępcy Naczelnika Wydziału Śledczego WUSW w Krakowie – Kazimierza Ślusarczyka). W chwilę później (19:10) bez przesłuchania, pomimo postawionych wcześniej konkretnych zarzutów, został przez Kazimierza Ślusarczyka zwolniony, z dyspozycją „natychmiast”²⁷.

Maszyna offsetowa typu „Łakomiec 3”

14 maja 1986 r. o godz. 9:00 do drukarni w Wieliczce weszli T. Gugąła i W. Krzek-Lubowiecki i pod nieobecność L. Kołodziejczyka ewakuowali dwie spośród trzech maszyn drukarskich („Łakomiec” 2 i 4) oraz część wydrukowanych składek „Myśli Nieinternowanych” nr 22. Pozostał „Łakomiec-3”, na którym trwał druk MN i dodruk *Wspomnień Karpatczyka*. Wydawnictwo miało świadomość, że drukarnia w Wieliczce jest już praktycznie stracona. Podjęto poszukiwania nowych lokali. I tak „Łakomiec-2” został zdeponowany w domu Haliny Danilezyk przy ul. ks. M. Łączka 60 w Krakowie, a „Łakomiec-4” przygo-

²⁴ IPN Kr 07/5408, Protokół przesłuchania podejrzanego: Bogusław Goleń, 4 VI 1986, k. 102v–103.

²⁵ Ibidem, 3 VII 1986, k. 130.

²⁶ Ibidem, 18 VII 1986, k. 136v.

²⁷ IPN Kr 050/55, 6–7 V 1986, k. 205–210.

Wejście do bunkra

Wejście do bunkra

Maszyna offsetowa typu „Łakomiec”

Zatrzymani drukarze: Lech Kołodziejczyk i Leszek Lipnicki

towany do pracy w pustym mieszkaniu należącym do Aliny Pałosz, przy ul. Strzelców 9/22 w Krakowie.

16 maja 1986 r. o godz. 19:30 SB dokonała inwazji na posesję Walentego Kołodziejczyka przy ul. Boguckiej 12 w Wieliczce. W wyniku tej operacji w drukarni-bunkrze zatrzymani zostali: L. Kołodziejczyk, L. Lipnicki i B. Goleń²⁸. Funkcjonariusze doskonale wiedzieli, gdzie jest kłapa wejściowa, a także zamaskowane „lisie wyjście”, u wylotu którego oczekiwali na ewakuującego się B. Golenia. Szczególnie tę drugą informację mogli otrzymać tylko i wyłącznie od kogoś, kto wcześniej był wewnątrz.

Rozmach akcji likwidacji drukarni-bunkra był spektakularny²⁹. Duże zaangażowanie sprzętowe i ludzkie oraz sam fakt filmowania akcji podkreślał znaczenie, jakie przywiązywała do niego SB.

Wpadka w Wieliczce zmusiła WMN do błyskawicznego przegrupowania i wdrożenia wielu procedur bezpieczeństwa.

²⁸ Filmowe materiały operacyjne SB z zajęcia drukarni w Wieliczce (WSUW w Krakowie, 1986) na stronie internetowej: <http://myslinieinternowane.pl/archiwum-mn/filmy/likwidacja-przez-drukarni-bunkra-w-wieliczce>, 19 XII 2014.

²⁹ Relacja Lecha Kołodziejczyka (00:21:19) w: *Niewidzialni drukarze* [film dokument.], reż. M. Horodyski, MH-MEDIA PL dla TVP Historia 2008, [on-line:] <http://www.polskieradio.pl/213/3885/Artykul/1237685,Niewidzialni-drukarze-rez-Milosz-Horodyski-MH-MEDIA-PL-dla-TVP-Historia-2008>, 19 XII 2014.

W kilka dni po aresztowaniu drukarzy w Wieliczce T. Gugała spotkał się z ks. A. Chojnackim. Książd potwierdził, że R. Pyrczak podawał się za założyciela i szefa Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej. Uwiarygodniał to, przynosząc często do kolportażu wyroby WMN. Charakterystycznym jest, że towarzysząc głodówce przez niemal pół roku, sam nigdy nie głodował³⁰. Po przedstawieniu ks. A. Chojnackiemu dowodów na kłamstwa R. Pyrczaka doszło między nimi do spotkania konfrontacyjnego, po którym R. Pyrczak „zapadł się pod ziemię” i już nigdy nie spotkał się ze Środowiskiem Głodujących.

Wiele wskazuje na to, że katalizatorem decyzji SB o likwidacji drukarni-bunkra w Wieliczce była pozyskana przez nich informacja o zamiarze oddzielenia się czwórki drukarzy od Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej i tym samym odcięcia od struktury WMN.

Dla Wydawnictwa najważniejsze było uruchomienie druku w lokalu przy ul. Strzelców 9. Oprócz Władysława Krzeka-Lubowieckiego pracę w drukarni podjęli: Marzena Świda, Adam Osika i Ryszard Kantor. W pierwszej kolejności wydrukowany został numer 22 „Myśli Nieinternowanych”, w którym zmieniono skład ostatniej strony. Zamieszczone zostały tam dwa komunikaty: o aresztowaniu drukarzy w Wieliczce oraz o działaniach R. Pyrczaka³¹.

W dniu 17 maja 1986 r. dokonano kolejnej rewizji w mieszkaniu I. Molasy przy ul. Borsuczej 7/88 w Krakowie³². Zabrano ją na przesłuchanie i konfrontację z B. Goleń³³, który obciążał ją zeznaniem złożonym tego samego dnia o godz. 8:30³⁴.

W czerwcu 1986 r. Sekcja Specjalna pozyskała fragment przesłuchania B. Goleń, w którym obciążał I. Molasy, W. Krzeka-Lubowieckiego, L. Kołodziejczyka i L. Lipnickiego. Zeznanie to zostało przepisane przez I. Molasy (oryginał zniszczono) i przekazane T. Gugałemu. Gdy po zwolnieniu na podstawie amnestii z 17 lipca 1986 r. B. Goleń (wówczas już TW „Tadeusz”) odwiedził I. Molasy, ta przedstawiła mu fragment jego zeznań³⁵ i zakończyła znajomość. Podczas przesłuchań w okresie od 17 maja do 18 lipca 1986 r. prowadzonego przez SB, B. Goleń doniósł na ponad 20 osób³⁶, również na osoby niepowiązane z WMN. Należy podkreślić wzorowe postawy L. Kołodziejczyka i L. Lipnickiego, którzy konsekwentnie odmawiali składania wyjaśnień.

Niezwłocznie po aresztowaniach Sekcja Specjalna WMN podjęła śledztwo mające ustalić wszystkie przyczyny wpadki w Wieliczce. Dzięki wydatnej pomocy ks. A. Chojnackiego dotarto do kilkudziesięciu świadków. Dokumentacja liczyła blisko 100 stron. Została zniszczona po zatrzymaniu przez SB T. Gugały 20 grudnia 1986 r.

Nie zaniedbywano bieżącej działalności WMN. Wydrukowany został pierwszy numer „Alternatyw”, drukowano „Myśli Nieinternowane” i „Dzień”, wydano m.in. *Historię dla szkół: Fałsze – mity – polemiki* Janusza Wszółka (pseud. J. Lubin).

³⁰ „Myśli Głodujących” 1985, nr 1, s. 2, 5, 9, 11; „Myśli Głodujących” 1985, nr 2, wkładka formatu A5, s. 2; „Myśli Głodujących” 1985, nr 3, s. 1, 6.

³¹ Łukasz [T. Gugała], *Oświadczenie w sprawie Romana Pyrczaka. Komunikat o aresztowaniu*, „Myśli Nieinternowane” 1986, nr 22, s. 32.

³² IPN Kr 07/5408, Protokół przeszukania mieszkania: Irena Molasy, 17 V 1986, k. 17–178v.

³³ Ibidem, Protokół konfrontacji: Irena Molasy, Bogusław Goleń, 17 V 1986, k. 199–199v.

³⁴ Ibidem, Protokół przesłuchania podejrzanego: Bogusław Goleń, 17 V 1986, k. 91–92v.

³⁵ IPN Kr 042/5, t. 4, Meldunek nr 6/1/88, k. 41v. [DVD: k. 62].

³⁶ IPN Kr 07/5408, Protokół przesłuchania podejrzanego: Bogusław Goleń, k. 91–136v, 196–199v.

We wrześniu 1986 r. TW „VW” (Ryszard Lempart – kierowca) dokonał kradzieży saszetki z dokumentami i pieniędzmi z pokoju T. Gugały w Dziale Transportu UJ. Po miesiącu saszetka została odnaleziona w całości, w zaroślach przy ul. Wenecji. Brakowało jedynie osobistych notatek!

Problemy kadrowe spowodowały, że 20 grudnia 1986 r. po raz pierwszy do pracy w drukarni przy ul. Strzelców 9/22 stawili się kierujący Wydawnictwem Tomasz Gugała oraz słuchacz Uniwersytetu WMN

Halina i Zbigniew Danilczykowie (2014)

– Wojciech Pięciak (student germanistyki UJ). Oprócz nich w drukarni obecny był Władysław Krzek-Lubowiecki. O godz. 12:00 do drukarni wkroczyła grupa operacyjna SB. Analizując „Plan częściowej realizacji SOR «Sygnał»”, z dnia 19 grudnia 1986 r., można wyciągnąć następujące wnioski: SB posiadała pewność, że w drukarni o godz. 10:00 będą obecne trzy wymienione wyżej osoby oraz że przyjadą do pracy samochodem. Jest to o tyle charakterystyczne, że wcześniej drukarze przychodzili oddzielnie (nikt nie przyjeżdżał samochodem). 20 grudnia 1986 r. był wyjątkiem, przyjechali bowiem autem T. Gugały. Założenie (dzień wcześniej), że należy przeszukać samochód, „[...] którym przyjadą osoby drukujące”, wskazuje na pozyskanie przez SB pełnej informacji wywiadowczej o planach druku i osobach³⁷. Istnieją poszlaki wskazujące, że przyczyną operacji SB w tym dniu była przewidywana obecność w drukarni T. Gugały. Nie udało się ustalić źródła „przecieku”.

W ramach przeprowadzonej akcji na 48 godzin zostali zatrzymani: Tomasz Gugała, Władysław Krzek-Lubowiecki, Wojciech Pięciak, Jerzy Pałosz i Ryszard Kęsek. Trójka zatrzymanych w drukarni konsekwentnie odmawiała składania wyjaśnień. Wszyscy zostali zwolnieni po 48 godzinach. Sześć osób zostało ukaranych grzywnami przez kolegia ds. wykroczeń. Przeprowadzono rewizje w 10 domach. Zlikwidowano m.in. archiwum blach i materiałów redakcyjnych przechowywane przez Grażynę Marczuk w mieszkaniu przy ul. Młyńskiej 14/50 w Krakowie. Podczas działań operacyjnych w ręce SB dostała się dokumentacja rozliczająca wpływy z kolportażu, prowadzona przez T. Gugałę.

Z niewiadomych powodów (prawdopodobnie zabrakło możliwości operacyjnych) zrezygnowano z planowanej na 20 grudnia 1986 r. rewizji u Zbigniewa Danilczyka przy ul. Kurczaba 11/34 w Krakowie³⁸. Dzięki temu ocalała Biblioteka Wydawnictwa, zawierająca ponad 2000 woluminów książek i dziesiątki tysięcy wydań prasowych i okolicznościowych. W nocy 20/21 grudnia 1986 r. SB próbowała sforsować drzwi mieszkania Jadwigi Salij przy ul. Widok w Krakowie za pomocą kluczy znalezionych przy

³⁷ IPN Kr 096/1158, Plan częściowej realizacji Sprawy Operacyjnego Rozpracowania krypt. „Sygnał”, k. 196.

³⁸ Ibidem, k. 199.

T. Gugale. Akcja zakończyła się niepowodzeniem. Dopasowano jeden klucz, a gdy nie udało się otworzyć drugiego zamka, funkcjonariusze doszli do wniosku, że musiał on zostać wymieniony. W ten sposób ocalało drugie archiwum WMN. Być może przekonanie mjr. Jana Krawczyka o skuteczności przeciwdziałania zagrożeniu przez strukturę WMN powstrzymało ewentualne wtargnięcie SB w dniu następnym do mieszkania Z. Danilczyka. Tymczasem rzeczywistą przyczyną uniemożliwiającą otwarcie drzwi do mieszkania J. Salij było wcześniejsze włączenie poszukiwanego klucza do akt sprawy w wyniku przypadkowego dopasowania go do drzwi drukarni przy ul. Strzelców. Wieczorem 21 grudnia 1986 r. Irena Molasy wspólnie z Haliną Danilczyk i Zbigniewem Danilczykiem ewakuowali Bibliotekę do mieszkania przy ul. Szlak 20³⁹.

Po zatrzymaniu znaleziono przy T. Gugale maszynopis z fragmentem zeznania B. Golenia. Stało się to powodem szczególnego zaangażowania w śledztwo WUSW w Krakowie, z udziałem Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy (ppłk Andrzej Antosch). Wytypowano 40 funkcjonariuszy mających związki z działaniami operacyjnymi przy likwidacji drukarni w Wieliczce i przez następne trzy lata trwały poszukiwania „NN kapitana” (kreta) przekazującego informacje do struktur WMN⁴⁰. W związku z tym śledztwem, szczególną „opieką” objęto I. Molasy i T. Gugalę. W tej sprawie zadaniowany został m.in., zwerbowany przez SB podczas operacji w dniu 20 grudnia 1986 r., TW „Paweł Norman”⁴¹ (formalnie zarejestrowany jako KTW „Paweł” 17 stycznia 1987 r. i jako TW „Paweł” 28 sierpnia 1987 r.). Werbunku dokonał w dniu 20 grudnia 1986 r. ppor. Adam Wolnicki, a zatwierdził – mjr Jan Krawczyk. Funkcjonariusze posłużyli się groźbą „wrobienia” TW Pawła Normana w aferę gospodarczą. Fakt ten ujawnił i opisał przebieg współpracy z SB sam „Paweł Norman” podczas nagrania w ramach programu *Śledztwo w sprawie PRL-u*⁴².

W tym samym czasie SB pozyskało TW „Krystynę”, kolejną osobę objętą grudniowymi działaniami operacyjnymi. Najprawdopodobniej nie podjęła ona jednak rzeczywistej współpracy.

REPRESJE I OKRES PÓLJAWNEJ DZIAŁALNOŚCI (1987–1989)

Od początku 1987 r. kilka osób ze ścisłego kierownictwa WMN dostrzegało wzmożoną aktywność SB wokół siebie – czasami nawet jakby specjalnie demonstrowaną. W tym czasie nie łączono tego z maszynopisem zeznań B. Golenia, znalezionym podczas zatrzymania przy T. Gugale. On sam nawet nie pamiętał, że miał ten dokument przy sobie. Ponieważ poza aluzjami o „wspólnych znajomych” przedstawianych przez mjr. J. Krawczyka, nie padło żadne bezpośrednie pytanie w tej sprawie, nie miał świadomości głównego celu wielokrotnych (w ciągu ok. 30 godzin) przesłuchań.

³⁹ *Śledztwo w sprawie...*, nagranie 8/2013, rozdz. 10 (01:01:47), świadek: H. Danilczyk, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2013-11/2013-rozdzial-10>, 15 II 2015.

⁴⁰ Akta operacyjne Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy WUSW w Krakowie, IPN Kr 042/5, t. 4, Meldunek nr 6/1/88, 25 III 1988, k. 41–41v [DVD: k. 61–62]; ibidem, Meldunek nr 6/2/88, 9 I 1989, k. 42–42v [DVD: k. 63–64]; ibidem, Meldunek nr 6/3/88, 9 IX 1989, k. 43–43v [DVD: k. 65–67].

⁴¹ Ibidem, Meldunek nr 6/2/88, 9 I 1989, k. 42 [DVD: k. 63].

⁴² *Śledztwo w sprawie...*, nagranie 31b/2015, rozdz. 3–9 (00:15:15–01:39:27), [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/trailer/2015-3>.

3 lutego 1987 r. kolegium ds. wykroczeń przy Naczelniku Dzielnicy Kraków-Śródmieście skazało na karę grzywny wszystkich zatrzymanych 20 grudnia 1986 r. W marcu 1987 r. dodatkowo została skazana na grzywnę za posiadanie dwóch mieszkań i niedopełnienie obowiązków meldunkowych Alina Pałasz. Ten ostatni wyrok sprawiał wrażenie retorsji za kolejną odmowę współpracy ze strony T. Gugały podczas przesłuchania w połowie lutego w KWMO przy ul. Mogilskiej. Wszystkie grzywny zapłacone zostały przez WMN. Kolejne nieskuteczne przesłuchanie w KWMO (marzec 1987) zaowocowało wnioskiem Wydziału Śledczego WUSW w Krakowie do Wydziału Inspekcji Biura Śledczego MSW o wszczęcie postępowania karno-skarbowego przeciwko T. Gugał⁴³.

Pomimo szczególnej aktywności SB, w lutym 1987 r. wydrukowano 23 numer „Myśli Nieinternowanych” datowany na grudzień 1986 r. Zredagowany i złamany w marcu 1987 r. numer 24 nigdy nie wszedł do druku. Natomiast w kwietniu 1987 r. wydany został drugi numer „Alternatyw”. Druk wykonało usługowo Wydawnictwo „Libertas”. Pomimo zapłacenia Zbigniewowi Kasprzykowi za druk nakładu niezmiernie wygórowanej kwoty, „Libertas” naruszył prawa autorskie WMN, umieszczając na okładce swój logotyp w sposób sugerujący, że to ich oficyna jest wydawcą pisma⁴⁴.

Sytuację Wydawnictwa komplikowała szczególna adoracja funkcjonariuszy SB, którzy starali się wykazać (zgodnie z „obietnicą” mjr. Krawczyka), że uniemożliwią dalsze funkcjonowanie WMN. Dokładały się do tego problemy z pozyskaniem ludzi i lokali do druku. Szczęśliwie nadal pracowała Sekcja Techniczna, kierowana już przez Andrzeja Dziegę (przejął obowiązki po emigracji Leszka Książka do Stanów Zjednoczonych), która wytwarzała kolejne wersje „Łakomca”.

W kwietniu 1987 r. zaobserwowano działania operacyjne SB wokół lokalu przy ul. Szlak 20, gdzie przechowywana była Biblioteka WMN. Podjęto wówczas próby ulokowania biblioteki w jednym z kościołów krakowskich. Po odmowie pomocy przez rektora kościoła św. Marka, ks. prof. Wacława Świerzawskiego, nawiązano za pośrednictwem T. Życzkowskiej (bliższej znajomej ks. Mieczysława Malińskiego) kontakt z klasztorem ss. Wizytek przy ul. Krowoderskiej w Krakowie. Za zgodą Matki Przełożonej wwieziono jednorazowo do klasztoru całość zbiorów WMN. Operacja przeprowadzona została z wykorzystaniem samochodu Nysa, będącego w dyspozycji Działu Transportu Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przewozu dokonał J. Macała-Wrześniowski z udziałem dwóch nieświadomych niczego „ładowaczy”. Zbiory przyjął siostra bibliotekarka Franciszka Salezja. Kilka dni później T. Gugała spotkał się z ks. Mieczysławem Malińskim, żeby podziękować mu za pośrednictwo. Następnego dnia siostra Franciszka Salezja „wezwała” T. Gugałę, by zakomunikować, że na „polecenie” ks. Malińskiego Matka Przełożona nakazała jej usunięcie Biblioteki WMN z klasztoru. „Biorąc grzech nieposłuszeństwa na swoje sumienie” siostra Franciszka Salezja ukryła zbiory w klasztorze, pozorując ich wywiezienie⁴⁵. Przetwały tam do 1993 r. Obecnie są w dyspozycji Fundacji Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego.

Dekonspiracja dwóch wiodących w Wydawnictwie osób – T. Gugały i W. Krzeka-Lubowieckiego – skłoniła ich do półjawnej działalności. Z inicjatywy Konfederacji Polski Niepodległej i WMN powołano w Krakowie Porozumienie Niezależnych Orga-

⁴³ Akta kontrolno-śledcze Wydziału Śledczego KWMO/WUSW w Krakowie, IPN Kr 096/1158, k. 186.

⁴⁴ „Alternatywy” 1987, nr 2, okładka.

⁴⁵ *Śledztwo w sprawie...*, nagranie 20/2013, rozdz. 6 (00:46:04), świadek: T. Gugała, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2014-14/2013-rozdzial-6>, 15 II 2015.

nizacji Małopolski. Pierwsze spotkanie odbyło się 7 grudnia 1987 r. w podziemiach kościoła oo. Pijarów przy ul. Pijarskiej w Krakowie. Porozumienie stało się przedmiotem szczególnej opieki SB⁴⁶. Do rozpoznania został włączony m.in. TW „Paweł”⁴⁷.

Nie zrezygnowano jednak i z niejawnej działalności. Funkcjonowała Sekcja Specjalna, prowadząc nasłuchy, monitoring PZPR i partii satelickich, a także akcje plakato-we i ulotkowe (przy użyciu automatycznych wyrzutni) m.in. na ul. Szewskiej i w pobliżu Filharmonii Krakowskiej. Działała Sekcja Techniczna, Uniwersytet i Sekcja Badania Opinii Publicznej.

9 lutego 1988 r. podczas drugiego spotkania PNOM w kościele św. Mikołaja przy ul. Kopernika w Krakowie⁴⁸ doszło do dwustronnego porozumienia pomiędzy WMN a Leszkiem Jaranowskim, związanym z „Hutnikiem” i „Obserwatorem Wojennym”. W wyniku porozumienia przekazana została bezpłatnie L. Jaranowskiemu maszyna off-setowa „Łakomic-5”, w zamian za druk wydawnictw WMN. Dzięki temu już w kwietniu 1988 r. ukazał się trzeci numer „Alternatyw”, a w czerwcu 1988 r. *Komuniści na wsi polskiej 1944-1986* pióra Janusza Wszółka (pseud. J. Lubin).

W połowie stycznia 1988 r., z inicjatywy, za pośrednictwem i po wielu naleganiach W. Pięciaka doszło do spotkania T. Gugąły z Lesławem Maleszką (wówczas TW „Zbyszczek”)⁴⁹. Otrzymał on od T. Gugąły oficjalne komunikaty z pierwszego spotkania PNOM i został oficjalnie zaproszony na kolejne. Pokłosem tej wizyty był artykuł L. Maleszki w numerze 237 „Tygodnika Mazowsze” dezawuuujący ideę PNOM-u. Replika napisana przez T. Gugąłę została wydrukowana w numerze 240 TM w postaci listu do redakcji w wersji zmienionej i mocno ocenzonej.

Lesław Maleszka pojawił się dopiero na trzecim spotkaniu, w sali katechetycznej przy kościele św. Józefa przy Rynku Podgórskim, 12 kwietnia 1988 r. w Krakowie⁵⁰. Jego zachowanie podczas spotkania można określić jako działalność destrukcyjną. Dzięki procedurze limitu wypowiedzi, egzekwowanej konsekwentnie przez prowadzącego spotkanie, uniemożliwiono L. Maleszce paraliżowanie zebrania. Na tym spotkaniu podjęto decyzję o organizacji przez PNOM demonstracji po mszy na Wawelu w dniu 3 maja 1988 r. Zdecydowano o wariacie konfrontacyjnym w przypadku zaangażowania ZOMO w rozbicie demonstracji⁵¹. Oprócz L. Maleszki na spotkaniu w kościele św. Józefa niezapowiedzianie pojawili się: Zbigniew Fijak, przedstawiciel RK „S” Małopolska, który w swoim wystąpieniu odwołał zebranych od podejmowania tego typu oddolnych inicjatyw, oraz Mieczysław Gil, rozpoznający przydatność inicjatywy PNOM dla własnej pozycji politycznej.

⁴⁶ IPN Kr 010/12356, SOR „Konspirowanie”, t. 5, Uzupełnienie do meldunku nr 363, 9 XII 1987, k. 47–48 [DVD: k. 57–58]; ibidem, Uzupełnienie do meldunku nr 369, 11 XIII 1987, k. 49–50 [DVD: k. 59–60]; ibidem, Informacja dot. działalności nielegalnych struktur w 1987 roku, k. 202–203 [DVD: k. 254–255].

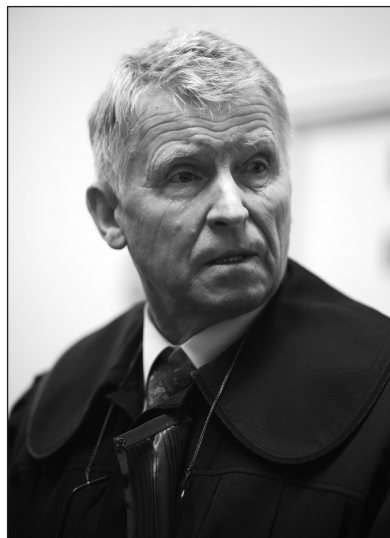
⁴⁷ Ibidem, Wyciąg z informacji operacyjnej uzyskanej od TW pseud. „Paweł” w dniu 21.01.1988, k. 229–231 [DVD: k. 282–284].

⁴⁸ Ibidem, Notatka dla Naczelnika Wydziału III WUSW w Krakowie, 22 IV 1988, k. 233 [DVD: k. 286].

⁴⁹ *Śledztwo w sprawie...*, nagranie 20/2013, rozdz. 4 (00:34:50), świadek: T. Gugąła, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/sledztwo-w-sprawie-prl-u/audio-1/2014-14/2013-rozdzial-4>, 15 II 2015..

⁵⁰ IPN Kr 010/12356, SOR „Konspirowanie”, t. 5, Notatka dla Naczelnika Wydziału III WUSW..., k. 266 [DVD: k. 322].

⁵¹ Ibidem, Wyciąg z informacji operacyjnej od TW „Koziorożec” z 27 IX 1988, 9 VIII 1988, k. 269 [DVD: k. 325].

Andrzej Tarnawski (2010)

4 maja 1988 r. przedstawiciele PNOM, w tym T. Gugąła i W. Krzek-Lubowiecki, udali się na lotnisko w Balicach pod Krakowem w związku pogłoskami o powrocie Kornela Morawieckiego. Miał lecieć samolotem z Frankfurtu. Obecność córki K. Morawieckiego – Anny Morawieckiej-Kowal, zdawała się to potwierdzać. Lotnisko zostało obstawione przez kilkudziesięciu funkcjonariuszy SB, którzy zniknęli natychmiast po wylądowaniu samolotu Lufthansy. Okazało się, że K. Morawiecki wylądował w Warszawie, skąd został odesłany do Wiednia z „paszportem w jedną stronę”.

W połowie roku 1988 z inicjatywy PNOM, zmierzającej do rozszerzenia formuły Porozumienia, doszło do spotkania z przewodniczącym RK „S” Stefanem Jurczakiem. Przedstawiciele PNOM w osobach Tomasza Gugąły i Zygmunta Łenyka zostali „podjęci” na dziedzińcu kurii biskupiej przy ul. Franciszkańskiej, a przebieg rozmowy był adekwatny dla formuły spotkania zaproponowanej przez S. Jurczaka.

Od sierpnia 1986 r. zawiązała się silna więź pomiędzy WMN i ks. A. Chojnackim. Oprócz współpracy niejawnej i osobistych relacji, objawiało się to comiesięcznymi wizytami przedstawicieli WMN w parafii ks. A. Chojnackiego – w Juszczyńce k. Makowa Podhalańskiego – podczas „trzynastkowych” mszy za Ojczyznę.

28 lutego 1988 r. T. Gugąła, W. Krzek-Lubowiecki, J. Salij, Z. Łenyk (KPN) i dwie inne osoby, udając się na mszę z okazji 220. rocznicy Konfederacji Barskiej, zostali zatrzymani w Juszczyńce przez funkcjonariuszy MO i SB. Następnie odeskortowano ich samochody do komisariatu w Makowie Podhalańskim, skąd zwolniono bez przesłuchania i przedstawienia zarzutów po ośmiu godzinach⁵². Pozwali oni SB w Bielsku-Białej o ochronę dóbr osobistych i z końcem 1988 r. proces wygrali. Pełnomocnikiem pokrzywdzonych był mec. Andrzej Tarnawski.

W ramach kontynuacji represji Urząd Skarbowy Kraków-Śródmieście wymierzył T. Gugale w dniu 1 czerwca 1988 r. domiar w wysokości 183 300 zł⁵³. Przygotowano również przeciw niemu sprawę z ustawy karno-skarbowej⁵⁴. Kontynuowane były działania operacyjne wymierzone w kierownictwo WMN, m.in. stała obserwacja i podsłuchy (PP u I. Molasy). W wyniku działania dyrektora Administracyjnego UJ Stefana Depowskiego (KO)⁵⁵, po nieudanej operacyjnie wizycie ppłk. Jana Krawczyka w Dziale

⁵² Ibidem, Meldunek operacyjny nr FI 101, pion wiodący – Wydz. II Dep. IV MSW, 22 II 1988, k. 241 [DVD: k. 295].

⁵³ IPN Kr 050/55, t. 55, Marian Kostor (Zastępca Naczelnika II Urzędu Skarbowego w Krakowie) odpowiada 1 VI 1988 r. na pismo J-182/87 (sygn. Nr. Ewid. US. I 827/61/88). Korespondencja adresowana do WUSW w Krakowie.

⁵⁴ Ibidem, mjr Maciej Wójcik (Naczelnik Wydziału Śledczego WUSW w Krakowie) wystosowuje 21 V 1988 pismo (sygn. J-182/87) do Naczelnika II Urzędu Skarbowego w Krakowie-Śródmieście.

⁵⁵ IPN Kr 00142, Kartoteka Ogólnoinformacyjna WUSW w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu: Stefan Depowski.

Transportu UJ, zwolniono z pracy w Uniwersytecie Jagiellońskim T. Gugałę. Pomimo wygrania przez niego sprawy przed Sądem Pracy, rektor UJ Aleksander Koj odmówił wykonania wyroku.

Kolejne trzy posiedzenia PNOM odbyły się kościele Redemptorystów przy ul. Zamojskiego w Krakowie. Rejon kościoła był demonstracyjnie „obstawiany” przez funkcjonariuszy SB, natomiast Sekcja Specjalna WMN, tak jak zawsze poprzez nasłuchy kontrolowała ruchy SB podczas tych spotkań.

Ofensywa sił konformistycznych w „Solidarności” doprowadziła do wewnętrznego rozbitcia w Wydawnictwie. Brak zgody na kolaborację z komunistami ze strony kierownictwa WMN odrzucił część współpracowników. W efekcie doszło do radykalizacji działań T. Gugały i W. Krzeka-Lubowieckiego. Starali się aktywizować politycznie. Oprócz zaangażowania w PNOM nawiązali kontakty z Narodowym Odrodzeniem Polski, konsultując bieżące wydarzenia i rozważając zacieśnienie współpracy w przyszłości.

Podczas jednej z wizyt w Warszawie w sierpniu 1988 r. T. Gugała uczestniczył w panelu dyskusyjnym w kościele na Woli. W tym czasie trwały strajki w całej Polsce. Niespodziewanie na spotkaniu pojawili się przedstawiciele strajkującej załogi Ursusa. Mieli poważny problem, brakowało liderów. Zbigniew Bujak „przedzierał” się do strajku już od trzech dni, a Zbigniew Janas podobno złamał nogę. Upatrywali swą szansę w Jacku Kuroniu, Henryku Wujcu i Leszku Moczulskim obecnych na spotkaniu. Widok min związkowców Ursusa po wymijającym monologu J. Kuronia wystarczył za najbardziej wyrafinowany komentarz polityczny. Równolegle, w dniach 26–28 sierpnia 1988 r., W. Krzek-Lubowiecki uczestniczył w zorganizowanej przez NSZZ „Solidarność” w Krakowie-Mistrzejowicach Międzynarodowej Konferencji Praw Człowieka⁵⁶.

Na przełomie 1988 i 1989 r. KPN doprowadził do wygaszenia aktywności PNOM, szukając swej szansy w porozumieniu z koncesjonowaną opozycją reprezentowaną przez J. Kuronia. Wiadomo, jak to się skończyło. Znamienne jest, że niektórzy z uczestników spotkań PNOM (ci, którzy do końca wierzyli w legendę Lecha Wałęsy), nie zostali wpuszczeni na posiedzenia Komitetu Obywatelskiego w Krakowie.

Początek roku 1989 zaowocował czwartym numerem „Alternatyw”. Była to ostatnia pozycja wydana pod szyldem WMN, ponieważ rozszerzona wersja *Historii Związku Radzieckiego* pióra Józefa Smagi (pseud. Szczęsny Trzymalski), złożona i złamana, nie doczekała finału. Druk (którym zajmował się Leszek Jaranowski) wykonano w 75%. Niestety z przyczyn od WMN niezależnych prace nie zostały zakończone.

W maju 1989 r. została przekazana Januszowi Dzięgielowi – na zasadach komercyjnych – ostania maszyna serii „Łakomic-6” wytworzona przez WMN. Dzięgiel nigdy nie wywiązał się z podjętych zobowiązań.

⁵⁶ IPN Kr 010/12356, SOR „Konspiratorzy”, t. 5, Wyciąg z informacji operacyjnej uzyskanej od TW „Mirek” z dnia 1988-08-26, 21 IX 1988, k. 316 [DVD: k. 390]; ibidem, Wyciąg z informacji operacyjnej uzyskanej od TW „Mirek” z dnia 1988-08-27 g. 20.00, 22 IX 1988, k. 313 [DVD: k. 387].

PROTEST I KONTESTACJA „OKRĄGLEGO STOŁU” (1989)

„Układ z Magdalenki” i „Porozumienie Okrągłego Stołu” spowodowały powołanie 3 maja 1989 r. Narodowej Akcji Niepodległościowej przez grupę kontestującą porozumienie z komunistami⁵⁷. Wśród nich byli: Tomasz Gugąła, Władysław Krzek-Lubowiecki, Andrzej Dziega i inni. Organem prasowym stał się „Szaniec”. Tę datę należy przyjąć jako oficjalne zakończenie podziemnego okresu funkcjonowania Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej. Wydano pięć numerów „Szańca”, będącego w istocie głosem „wołającego na puszczy”, i z końcem 1989 r. działalność zakończono.

SZANIEC

BIULETYN
NARODOWEJ AKCJI NIEPODLEGŁOŚCIOWEJ

KONTYNUACJA

W roku 2007 Tomasz Gugąła zarejestrował w sądzie „Myśli Nieinternowane” jako tygodnik. Ten fakt stał się pretekstem do podjęcia badań historycznych, wykraczających daleko poza problematykę związaną z Wydawnictwem Myśli Nieinternowanej, oraz utworzenia portalu historycznego⁵⁸.

Wydawnictwo
Myśli
Nieinternowanej

ZESTAWIENIA

Struktura organizacyjna WMN:

- Koordinacja – Tomasz Gugąła.
- Sekcja Techniczna – Leszek Książek, Andrzej Dziega, Władysław Krzek-Lubowiecki.
- Sekcja Poligraficzna – Władysław Krzek-Lubowiecki.
- Sekcja Specjalna – Tomasz Gugąła, Wiesław Wazl.
- Sekcja Kolportażu – Ewa Gaczoł, Wiesław Enzinger, Stanisław Kwaśniewski.
- Sekcja Edukacyjna i Naukowa – Józef Smaga, Anna Okońska-Walkowicz, Michał Garapich.
- Sekcja Badania Opinii Publicznej – Michał Garapich, Kazimierz Bujak.
- Biblioteka Wydawnictwa – Elżbieta Jakubiec (obecnie Krzek-Lubowiecka), Władysław Krzek-Lubowiecki, s. Franciszka Salezja (zgromadzenie ss. Wizytek w Krakowie, przy ul Krowoderskiej 10).
- Archiwum – Maria Sowińska, Grażyna Marczuk.

⁵⁷ *Komunikat o zawiązaniu Narodowej Akcji Niepodległościowej, 3 V 1989*, „Szaniec” 1989, nr 1, s. 4, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/archiwum-mn/szaniec/szaniec-nr-1>, 19 XII 2014.

⁵⁸ <http://myslinieinternowane.pl/home>, 19 XII 2014.

Drukarnie:

(spis w układzie chronologicznym)

Kraków, ul. Podchorążych 2 – Zakład Małej Poligrafii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, drukarnia offsetowa (1982).

Kraków, ul. Słonecznikowa 4 – drukarnia offsetowa w domu Jakuba Rzeszuta (1982).

Kraków, ul. Krótka 5 – Zakład Małej Poligrafii, drukarnia offsetowa (1982).

Mogilany – drukarnia offsetowa w domu rodzinnym Adama Wątor (1982).

Kraków, ul. Chłodna 10 – drukarnia offsetowa w domu rodzinnym Leszka Książka (1982–1984).

Kraków, ul. Pstrowskiego 28/25 (obecnie Kalwaryjska) – drukarnia sitodrukowa w mieszkaniu Franciszka Miranowskiego (1985).

Wieliczka, ul. Bogucka 12 – drukarnia offsetowa w domu rodzinnym Lecha Kołodziejczyka (1984–1986).

Kraków, ul. Strzelców 9/22 – drukarnia offsetowa w mieszkaniu Jerzego Pałosa (1986).

Kraków, Osiedle Centrum A 5/5 – drukarnia offsetowa („Łakomic-5” przekazany Leszkowi Jaranowskiemu przez WMN) w mieszkaniu Leszka Jaranowskiego (1988).

Kraków, ul. Dietla 1/3 – drukarnia offsetowa („Łakomic-5” przekazany Leszkowi Jaranowskiemu przez WMN) w mieszkaniu Anny Bartosik (1988–1989).

Zidentyfikowane osoby powiązane z WMN:

(spis w układzie alfabetycznym)

Marcin Bochenek, Tadeusz Borkowski, Andrzej Buczkowski, Kazimierz Bujak, Adolf Chojnacki, Andrzej Chwalba, Halina Danilczyk, Zbigniew Danilczyk, Janusz Dańczak, Andrzej Duda-Dziewierz, Roman Dziedzic, Mirosław Dzielski, Andrzej Dzięga, Jerzy Enzinger, Wiesław Enzinger, żona Jerzego Enzinger, Mirosław Francic, Wojciech Frazik, Marcjan Futro, Ewa Gaczoł, Mirosław Gaczoł, Michał Garapich, Tomasz Gąsowski, Bogdan Goleń, Tomasz Gugąła, Krzysztof Gurba, Elżbieta Jakubiec (Krzek-Lubowiecka), Ryszard Kantor, Andrzej Kastory, Ryszard Kęsek, Adam Kociołek, Lech Kołodziejczyk, Walenty Kołodziejczyk, Piotr Komorowski, Aniela Kotowska, Maciej Kozłowski, Władysław Krzek-Lubowiecki, Leszek Książek, Stanisław Kwaśniewski, Ryszard Legutko, Jadwiga Lipnicka, Leszek Lipnicki, Oleg Łatyszonek, Janusz Macała-Wrześniowski, Stanisław Małkowski, Grażyna Marczuk, Franciszek Miranowski, Irena Molasy, Janusz Mucha, Andrzej Nowak, Stanisław Nowak, Anna Okońska-Walkowicz, Sławomir Onyszko, Adam Osika, Zdzisław Owsianka, Alina Pałosz, Jerzy Pałosz, Wojciech Pięciak, Tadeusz Pikulicki, Zbigniew Ringer, Józef Rogala, Jan Rogusz, Jan Maria Rokita, Marek Rozynek, Jakub Rzeszut, Andrzej Sabatowski, Franciszka Salezja, Jadwiga Salij, Małgorzata Semkowicz, Piotr Semkowicz, Józef Smaga, Andrzej Leon Sowa, Maria Sowińska, Jacek Stefański, Tadeusz Syryjczyk, Maciej Szumowski, Andrzej Szyszko-Bohusz, Ewa Śledziwska, Stanisław Ślusarczyk, Marzena Świda, Anna Talaga, Andrzej Tarnawski, Andrzej Tatkowski, Krystyna Wazł, Wiesław Wazł, Adam Wątor, Antoni Wiatr, Małgorzata Wilkosz, Józef Wróbel, Janusz Wszolek, Adam Zajac, Seweryn Zajac, Krzysztof Zamorski, Teresa Życzkowska.

Drukarze:

(w kolejności włączania się do druku)

Zdzisław Owsianka, Mirosław Gaczoł, Michał Garapich, Małgorzata Wilkosz, Jakub Rzeszut, Ryszard Kęsek, Władysław Krzek-Lubowiecki, Adam Wątor, Leszek Książek, Lech Kołodziejczyk, Anna Talaga, Jadwiga Lipnicka, Leszek Lipnicki, Irena Molasy, Bogdan Goleń, Ryszard Kantor, Adam Osika, Marzena Świda, Wojciech Pięciak, Tomasz Gugąła, Leszek Jaranowski, Sławomir Onyszko i inni.

Wykładowcy Uniwersytetu:

(spis w układzie alfabetycznym)

Andrzej Buczkowski, Kazimierz Bujak, Andrzej Chwalba, Mirosław Dzielski, Józef Smaga (prezydent Uniwersytetu), Tadeusz Syryjczyk, Andrzej Szyszko-Bohusz, Wiesław Wazl i inni.

Wydawnictwa prasowe, redakcje i autorzy:

„Myśli Nieinternowane” (23 numery, nakłady od 1000 do 7500 egz.). Redakcja: Tomasz Gugąła – red. naczelny (również: redakcja techniczna,

opracowania graficzne, autor – pseud.: WND, Łukasz); Irena Molasy – sekretarz redakcji oraz korekta, skład i łamanie; Józef Smaga (redaktor i autor – pseud.: Jędrzej Boruta, Szczęsny Trzymalski, elf, xzy); Małgorzata Semkowicz – grafik. Współpraca: Ryszard Kantor (pseud. Krysz), Andrzej Buczkowski (pseud. A), Zbigniew Ringer (pseud. Y), Antoni Wiatr (pseud. Granit), Jan Rogusz (pseud. Spectator), Andrzej Tatkowski (pseud. Czop), Michał Garapich (pseud. Xawer), Seweryn Zajęc (pseud. Stefan Gruda) i inni.

„Sygnal” (85 numerów, nakłady od 1500 do 4000 egz.). Redakcja: Ewa Śledziwska – założycielka pisma i redaktor naczelny (również autorka); Teresa Życzkowska – kolejny redaktor naczelny (również autorka); Tomasz Gugąła – od 1985 r. kolejny redaktor naczelny (również autor, redaktor techniczny i realizator opracowań graficznych); Irena Molasy – sekretarz redakcji oraz korekta, skład i łamanie. Współpraca: Andrzej Tatkowski (pseud. Czop), Seweryn Zajęc (pseud. Stefan Gruda), Janusz Dańczak (grafik) i inni.

„Krecik” (7 numerów, nakłady od 1500 do 3000 egz.). Redakcja: Halina Danilczyk – redaktor naczelny (również autor – pseud. Emilka Platerówna); Marek Rożynek (pseud. Meteor); Piotr Semkowicz (pseud. Stary Wiarus). Współpraca: Antoni Wiatr, Andrzej Tatkowski (pseud.: Wujcio Prot, Czop), Małgorzata Semkowicz (pseud. Iskierka) i inni.

„Alternatywy” (4 numery, nakłady od 1500 do 2000 egz.). Redakcja: Andrzej Chwalba – red. naczelny (również autor – pseud. Jerzy Pałecz); Tomasz Gąsowski (pseud. Lech Jarema); Marcin Bochenek (pseud. Jan Harnaś); Krzysztof Gurba; Wojciech

Frazik; Janusz Mucha; Andrzej Nowak (pseud. Adam). Współpraca: Mirosław Francic (pseud. Zygmunt Ranger); Maciej Kozłowski (pseud. Karol); Jan Maria Rokita (pseud. Jan); Andrzej Leon Sowa (pseud. Leon Flis, Zygmunt Kuligowski); Adam Zając (pseud. Stanisław A. Żak); Andrzej Sabatowski; Ryszard Legutko (pseud. Jan Markus); Józef Wróbel (pseud. Józef Targosz); Krzysztof Zamorski (pseud. Piotr Maryński); Oleg Łatyszonek (pseud. Aleksander Łuczicz); Ryszard Kantor (pseud. Stanisław Maron); Tadeusz Borkowski (pseud. Marcin Zieliński) i inni. Redakcja techniczna i opracowanie graficzne – Tomasz Gugąła; korekta, skład i łamanie – Irena Molasy.

KRAKOWSKI CZAS

„*Krakowski Czas*” (2 numery, nakłady od 3000).
Red. naczelny: Maciej Szumowski. Współpraca: Tadeusz Pikulicki, Jacek Stefański i inni.

Inne ważniejsze wydawnictwa:

(spis w układzie chronologicznym)

Smaga Józef (pseud. Jędrzej Boruta), *Lekcja Aleksandra Solżenicyna* (1983), nakład 2000 egz., Smaga Józef (pseud. Szczęsny Trzymalski), *Krótką historia Związku Radzieckiego* (1984), nakład 3000 egz.

Kastory Andrzej (pseud. Galicjanin), *Komuniści na Węgrzech: 1945–1956* (1985), nakład 3000 egz.

Piastowski Andrzej (pseud.), *Kalendarium katyńskie* (1985), nakład 3000 egz.; *Kalendarium stosunków sowiecko-niemieckich w latach 1939–1941 wg Aleksandra Bregmana – Najlepszy sojusznik Hitlera* (1985), nakład 2000 egz.

Wołyński Waław (pseud.), *Wspomnienia Karpatczyka* (1986), nakład 2000 egz.

Wszółek Janusz (pseud. J. Lubin), *Historia dla szkół: Falsze – mity – polemiki* (1986), nakład 3000 egz.; *Komuniści na wsi polskiej 1944–1986* (1988), nakład 2000 egz.

Wiatr Antoni (pseud. Granit), *Stop tu ziemia nasza* (tomik poezji), nakład 1000 egz. (nie zachowały się egzemplarze archiwalne)⁵⁹.

W 1988 roku została złożona poprawiona i rozszerzona wersja *Historii Związku Radzieckiego* pióra Józefa Smagi (pseud. Szczęsny Trzymalski). Skierowana do druku w 1989 r. (druk w nakładzie 4000 egz., wykonano w 75%), z przyczyn od redakcji niezależnych druk nie został ukończony.

Pisma okazjonalne lub zlecone przez inne struktury podziemne:

„Myśli Głodujących” (3 numery, nakłady po 2000 egz.), „Aktualności” (2 numery po 1000 egz.), „Hutnik” (9 numerów po 4000 egz.), „Dzień” (ok. 50 numerów w nakładach od 2000 do 4000 egz.), „Solidarność Skawina” (1 numer w nakładzie 2000 egz.), „Biuletyn Informacyjny Niezależnej Służby Zdrowia Regionu Małopolska” (11 numerów po 1500 egz.), „Niepodległość – pismo LDPN” (4 numery po 2000 egz.) i inne.

MYŚLI GŁODUJĄCYCH

⁵⁹ Pozycja wymieniona w zapowiedziach wydawniczych w książce J. Boruta, *Lekcja Aleksandra Solżenicyna*; Kraków 1983; por. makietę wydawniczą tomiku w: Fundacja CDCN, akc. 1766,teczka: Maszynopisy autorskie i makietę wydawnicze (zespół w opracowaniu) – Granit, *Stop tu ziemia nasza*, Kraków 1986.

Wydawnictwa inne:

Wybory 84 (1984, 1500 egz.), *Urbanalia* (1985, 2000 egz.), znaczki pocztowe *Więźniowie polityczni* (1985, 2 bloczki po 1000 egz.), *Kalendarz 1986*, *Kalendarz 1989*, plakaty, ulotki, ankiety, druki do użytku wewnętrznego i inne.

Zaopatrzenie:

Zaopatrzenie w papier: darowizny od czytelników i zakładów pracy; Zakład Małej Poligrafii Wyższej Szkoły Pedagogicznej przy ul. Podchorążych 2 oraz ZMP przy ul. Krótkiej 5 w Krakowie; darowizna od Komisji Zakładowej Solidarności Budostalu 3 SA, zakupy ryz papieru u drukarzy w zakładach poligraficznych, zakupy ryz papieru w prowincjonalnych sklepach papierniczych. Od 1985 roku głównym sposobem pozyskania papieru były zakupy bloków z makulatury (papier piśmienniczy klasy III) – dokonywane głównie przez młodzież Uniwersytetu WMN – konfekcjonowanych w zeszytach klejonych po 100 arkuszy A-4 (tak pozyskiwany papier był zaledwie o 30% droższy od oficjalnych cen papieru ryzowanego i ok. 50% tańszy od sprzedawanego przez pracowników legalnych drukarni).

Farby były sprzedawane przez Ryszarda Kęska z Zakładu Małej Poligrafii przy ul. Krótkiej 5 w Krakowie.

Ważniejsze działania operacyjne SB:

(spis w układzie chronologicznym)

1983, styczeń–marzec – aresztowani zostali: Wiesław Wazł, Michał Garapich, Małgorzata Wilkosz. Sprawa była powiązana z wpadką NZS UJ i nie łączono jej z „Myślami Nieinternowanymi”. Wszyscy zostali zwolnieni w lipcu 1983 r. w związku z ogłoszeniem amnestii. Pełnomocnikami aresztowanych byli m.in. mec. Andrzej Rozmarynowicz i mec. Andrzej Buczkowski.

1985, maj – rewizja w domu Ireny Molasy i Władysława Masłowskiego.

1986, 26 stycznia – wrocławska SB podjęła działania operacyjne mające namierzyć kontakty WMN z „Solidarnością Walczącą”. Finałem była blisko 10-godzinna akcja we Wrocławiu z wykorzystaniem kilku samochodów i kilkudziesięciu funkcjonariuszy wymierzona w przebywającego tam Tomasza Gugałę. Wydarzenie to poprzedziło przekształcenie SOS „Sygnał”, którym objęty był Tomasz Gugała, na SOR „Sygnał” (16 XII 1985).

1986, 15–16 marca – w samochodzie powracających po dwudniowym pobycie we Wrocławiu Tomasza Gugały, Ireny Molasy i Władysława Krzeka-Lubowieckiego podczas jazdy odpadło prawe przednie koło. Okazało się, że w nocy zostały poluzowane przez nieznaną sprawców wszystkie śruby w czterech kołach. Szczęśliwie nikomu nic się nie stało.

1986, 16 maja – SB wtargnęła na posesję przy ul. Boguckiej 12 w Wieliczce, gdzie znajdowała się drukarnia-bunkier WMN. Aresztowani zostali: Lech Kołodziejczyk, Leszek Lipnicki, Bogdan Goleń, zwolnieni 2 sierpnia 1986 r. związku z ogłoszeniem amnestii. W wyniku wpadki WMN straciło maszynę offsetową „Łakomic” generacji trzeciej, nakład *Wspomnień Karpatczyka* (dodruk), częściowo wydrukowany nakład „Myśli Nieinternowanych”, dużą ilość papieru, odczynniki chemiczne i wyposażenie drukarni. Pełnomocnikiem oskarżonych był m.in. mec. Andrzej Buczkowski.

1986, 20 grudnia – SB wyłamała drzwi do drukarni WMN przy ul. Strzelców 9/22, gdzie zatrzymano podczas druku Tomasza Gugałę, Władysława Krzeka-Lubowieckiego i Wojciecha Pięciaka. W wyniku wypadki Wydawnictwo straciło maszynę offsetową „Łakomiec” generacji czwartej i częściowo wydrukowany nakład „Myśli Nieinternownych” nr 23. W ramach tej akcji zatrzymano również Jerzego Pałosza i Ryszarda Kęska oraz dokonano rewizji w wielu domach. Wszyscy zostali zwolnieni po 48 godzinach. Sześć osób zostało ukaranych grzywnami przez kolegia ds. wykroczeń. Pełnomocnikiem oskarżonych był mec. Andrzej Buczkowski.

1988, 28 lutego – Tomasz Gugała, Władysław Krzek-Lubowiecki, Jadwiga Salij i trzy inne osoby zostali zatrzymani w Juszczyźnie przez funkcjonariuszy MO i SB, następnie przewiezieni do komisariatu w Makowie Podhalańskim, skąd zostali zwolnieni po ośmiu godzinach bez przesłuchania i przedstawienia zarzutów. Pozwoli SB w Bielsku Białej o ochronę dóbr osobistych i z końcem 1988 r. proces wygrali. Pełnomocnikiem pokrzywdzonych był mec. Andrzej Tarnawski.

BIBLIOGRAFIA

Archiwalia:

Instytut Pamięci Narodowej – Oddział w Krakowie:

Kr 00142, Kartoteka Ogólnoinformacyjna WUSW w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu: Jerzy Pałosz, Tomasz Gugała, Stefan Depowski, Władysław Krzek.

Kr 010/12356, SOR „Konspiratorzy”

t. 5, Informacja dot. działalności nielegalnych struktur w 1987 roku

Meldunek operacyjny nr FI 101, pion wiodący – Wydz. II Dep. IV MSW, 22 II 1988.

Notatka dla Naczelnika Wydziału III WUSW w Krakowie, 22 IV 1988.

Uzupełnienie do meldunku nr 363, 9 XII 1987.

Uzupełnienie do meldunku nr 369, 11 XIII 1987.

Wyciąg z informacji operacyjnej od TW „Koziorożec” z 27 IX 1988, 9 VIII 1988.

Wyciąg z informacji operacyjnej uzyskanej od TW „Mirek” z dnia 1988-08-26, 21 IX 1988.

Wyciąg z informacji operacyjnej uzyskanej od TW „Mirek” z dnia 1988-08-27 g. 20.00, 22 IX 1988.

Wyciąg z informacji operacyjnej uzyskanej od TW „Paweł” w dniu 21.01.1988.

t. 17, Uzupełnienie planu przedsięwzięć do SOS kryptonim „Desperat”, 10 I 1986.

Kr 0101/452/D, SOR „Greta”, Odpis wyciągu informacji operacyjnej (TW „Antek”), 13 II 1986.

Kr 042/5, Akta operacyjne Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy WUSW w Krakowie, t. 4

Meldunek nr 6/1/88, 25 III 1988.

Meldunek nr 6/2/88, 9 I 1989.

Meldunek nr 6/3/88, 9 IX 1989.

Kr 050/55, t. 55

Marian Kostor (Zastępca Naczelnika II Urzędu Skarbowego w Krakowie) odpowiada w dniu 1 VI 1988 r. na pismo J-182/87 (sygn. Nr. Ewid. US. I 827/61/88). Korespondencja adresowana do WUSW w Krakowie.

Mjr Maciej Wójcik (Naczelnik Wydziału Śledczego WUSW w Krakowie) wystosowuje w dniu 21 V 1988 pismo (sygn. J-182/87) do Naczelnika II Urzędu Skarbowego w Krakowie-Śródmieście.

Kr 07/5408

Protokół konfrontacji: Irena Molasy, Bogusław Goleń, 17 V 1986.

Protokół przesłuchania podejrzanego: Bogusław Goleń, 17 V 1986, 4 VI 1986, 3 VII 1986, 18 VII 1986.

Protokół przeszukania mieszkania: Irena Molasy, 17 V 1986.

Kr 089, Kartoteka Odtworzeniowa Kryptonimów WSUW w Krakowie: Tomasz Gugała, Władysław Krzek.

Kr 096/1158, Plan częściowej realizacji Sprawy Operacyjnego Rozpracowania krypt. „Sygnał”.

Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego

Akc. 1765, Archiwum Wydawnictwa Myśli Nieinternowanej (materiały w opracowaniu) –teczka: Maszynopisy autorskie i makiety wydawnicze

Relacje audio-wideo świadków wydarzeń:

Śledztwo w sprawie PRL-u

1/2008, świadkowie: Władysław Krzek-Lubowiecki, Lech Kołodziejczyk, Tomasz Gugała.

4B/2012, świadek: Teresa Życzkowska.

8/2013, świadek: Halina Danilczyk.

10A/2013, świadek: Ewa Ryłko.

14B/2013, świadek: Władysław Tyrański.

16A/2013, świadek: Tomasz Gugała.

16B/2013, świadek: Tomasz Gugała.

19A/2013, świadek: Tomasz Gugała.

20/2013, świadek: Tomasz Gugała.

31b/2015, świadek: Jerzy Pałosz.

Czasopisma

„Alternatywy. Pismo polityczne” 1986–1989, nr 1–4.

„Krakowski Czas” 1986, nr 1–2/3, [dod.] 1 V, 11 XI.

„Krecik. Pisemko dla dziatwy” 1985, nr 1–7.

„Myśli Głodujących” 1985, nr 1–3.

„Myśli Nieinternowane” 1982–1986, nr 1–23, dod. spec. 9 X 1982.

„Sygnał” 1982–1986, nr 1–85.

„Szaniec. Biuletyn Narodowej Akcji Niepodległościowej” 1989, nr 1–5.

Artykuły:

Czas próby [ulotka reklamowa formatu A5], „Sygnał” 1986, nr 85; *Myśli Nieinternowane*” 1986, nr 22. Czop [Tatkowski Andrzej], *Rachunek sumienia spokojnego obywatela PRL*, „Myśli Nieinternowane” 1985, nr 17, s. 2.

Goleń Paweł, „*Alternatywy*” [hasło], *Encyklopedia Solidarności*, [on-line:] http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=R00660_Alternatywy_Kraków, 19 XII 2014.

Goleń Paweł, „*Krecik*” [hasło], *Encyklopedia Solidarności*, [on-line:] http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=R00671_Krecik_Kraków, 19 XII 2014.

Goleń Paweł, „*Sygnał*” [hasło], *Encyklopedia Solidarności*, [on-line:] http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=R00421_Sygnał_KOS_Kraków, 19 XII 2014.

Goleń Paweł, *Wydawnictwo Myśli Nieinternowanej* [hasło], *Encyklopedia Solidarności*, [on-line:] http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Wydawnictwo_Myśli_Nieinternowanej, 19 XII 2014.

Gugała Tomasz, *Bar wzięty, czyli prawdziwa historia 1 maja 1985 roku w Krakowie*, „Sowiniec” 2013, nr 42, s. 137.

Gugała Tomasz, *Wiesław Wazł*, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/portrety/wieslaw-wazl>, 19 XII 2014.

Komunikat o zawiązaniu Narodowej Akcji Niepodległościowej, 3 V 1989, „Szaniec” 1989, nr 1, s. 4.

- Łukasz [Gugąła Tomasz], *Oświadczenie w sprawie Romana Pyrczaka. Komunikat o aresztowaniu*, „Myśli Nieinternowane” 1986, nr 22, s. 32.
- Nowak Dorota, *Władysław Krzek* [hasło], *Encyklopedia Solidarności*, [on-line:] http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Władysław_Krzek, 19 XII 2014.
- wnd [Gugąła Tomasz], *Dodatek specjalny 9 października 1982 r.*, „Myśli Nieinternowane” 1982, nr 2/3.
- wnd [Gugąła Tomasz], *Walka! Ale jaka?*, „Myśli Nieinternowane” 1982, nr 2/3, s. 2.
- Wyniki głosowania 13 października – Kraków*, „Sygnał” 1985, nr 81, s. 1.
- Zajac Ewa, „*Myśli Nieinternowane*” [hasło], *Encyklopedia Solidarności*, [on-line:] http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=„Myśli_Nieinternowane”, 19 XII 2014.

Materialy fotograficzne i filmowe:

- Galeria zdjęć „Łakomca”, [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/archiwum-mn/fotografie/lakomiec>, 19 XII 2014.
- Filmowe materiały operacyjne SB z zajęcia drukarni w Wieliczce (WUSW w Krakowie, 1986), [on-line:] <http://myslinieinternowane.pl/archiwum-mn/filmy/likwidacja-przez-drukarni-bunkra-w-wieliczce>, 19 XII 2014.
- Niewidzialni drukarze* [film dokument.], reż. Miłosz Horodyski, MH-MEDIA PL dla TVP Historia 2008, [on-line:] <http://www.polskieradio.pl/213/3885/Artykul/1237685,Niewidzialni-drukarze-rez-Milosz-Horodyski-MHMEDIA-PL-dla-TVP-Historia-2008>, 19 XII 2014.

SUMMARY

Non-Interned Thought Publishing Company Historical Overview

The article outlines the history of Non-Interned Thought Publishing Company (WMN), which operated in Kraków in the years 1982-1989 beyond the reach of communist censorship. A year after Tomasz Gugąła established an underground journal *Myśli Nieinternowane* [Non-Interned Thoughts] in April 1982, young people working in an underground structure formed a publishing house – *Wydawnictwo Myśli Nieinternowanej* [Non-Interned Thought Publishing Company]. Its basic premise, which was never abandoned, was to create a society alternative to the Communist reality. From the very beginning of its activity, WMN was based on market mechanisms. This formed natural, economic and social ties in the structure of the company and resulted in regular publication of 5 periodicals, many books, commemorative publications and also providing printing service. All contributors were paid for their work, and thus market relations were established. WMN financed the production of offset printing machines, an underground university, a public opinion research center, culture, art and science. Through the counterintelligence of its Special Section, WMN counteracted communist propaganda and was involved in sabotage actions. However, numerous arrests in 1986 seriously weakened WMN. Despite this fact, the Company continued its operation until May 3, 1989.

KEYWORDS

illegal publishing, independent publications, underground printing house, underground economic activity in anti-communist conspiracy, independent culture, repression, underground society, distribution